

Handwritten notes in red ink at the top right corner.

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡ 6

ΕΛΛΟΠΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ: ΠΑΝΟΣ ΦΑΝΤΗΣ — ΤΑΚΗΣ ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ Α' ΤΕΥΧΟΣ 1ον

ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Αύγουστος 1930

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ:	Τὸ Πρόγραμμά μας
ΑΧ. ΚΑΛΕΥΡΑΣ	Ἡ Γενεά μας (ἀπόσπασμα ἀπὸ ἰδιαιτέραν μελέτην)
+ Γ. ΠΕΛΛΕΡΕΝ	Ὑπερτάτη Φύσις (δοῦμα μονόπρακτον)
ΤΑΚΗΣ ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ.	Τετράστιχα.
Γ. ΒΑΝΤΖΟΣ.	Πρὸς Στρατιωτικόν.
LEONCE DE PONT	
ΑΔ. ΦΙΛΙΟΥ—Α. ΛΑΜΠΑΔΑΡΗ.	Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Κ. Ζωγράφον (ἐκ τοῦ ἔκθετον
	Φ. Σαγκοῦνη)
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ.	Ὁ Γάλλος
Δ. ΓΑΛΑΝΗΣ	Ἐπίλογος (ποίημα)
Φ. ΔΟΥΜΑΣ	Καὶ μόνον τότε δὲ ἔχουμε ἀδελφισμό

ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

Π. Γ. ΦΑΝ. Χρονογράφημα: Μία Μῆς — Βιβλιοκρισία (Παλητὴς Δεσμότης καὶ ἑτέριδες Δισχόλου — Ὀλιμμένα Τραγοῦδια Ὁ Κινηματογράφος)

ΕΙΚΟΝΕΣ + Γ. Πελερέν— Χρυσόχοϊκή τέχνη

ΕΛΛΟΠΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ: ΠΑΝΟΣ ΦΑΝΤΗΣ — ΤΑΚΗΣ ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ 25 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ: ΕΤΗΣΙΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΡ. 75
ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟΝ Σελ. 10
ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ Δολλ. 3

Εμβάσματα και ὅ,τι σχετικὸν μετὰ τὴν ὕλην πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἑλλοπίας»
Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ

Ἀρθρα τῶν κ. κ. † ΑΘΗΝΑΓΩΡΑ, Γ. Β. ΒΛΑΧΑΕΙΔΟΥ, Γ. ΔΕΥΤΕΡΑΙΟΥ
ΣΤΕΡΓΙΟΥΠΟΥΛΟΥ

Καὶ λοιπὴ ἐκλεκτὴ ἐπιστημονικὴ καὶ φιλολογικὴ ὕλη

ΕΛΛΟΠΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΕΤΟΣ Α' - ΤΕΥΧΟΣ Ι - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1930

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΣ

Ἐκδίδοντες ἀπὸ σήμερον τὴν «Ἑλλοπίαν» δὲν προβαίνομεν εἰς κερδοσκοπικὴν ἐπιχείρησιν. Εἶνε γνωστὰ αἱ δυσχερεῖαι τῆς ἐκδόσεως καλλιτεχνικῶν περιοδικῶν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πρωτεύουσάν, αἵτινες εἰς μίαν ἐπαρχίαν αὐξάνουν κατὰ γεωμετρικὴν πρόοδον. Ἡ συναίσθησις ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκδοθῇ καὶ εἰς τὴν Ἠπειρὸν ἓνα περιοδικόν, τὸ ὁποῖον νὰ ἐξετάζῃ ὅλα τὰ ζωτικὰ προβλήματα τοῦ τόπου μετὰ τοῦ προσήκοντος ἐπιστημονικοῦ πνεύματος, καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς δημιουργίας ἐνὸς πνευματικοῦ κέντρου, τὸσον διὰ τὸν ἐπιστήμονα ὅσον καὶ διὰ τὸν λόγιον ἡπειρώτην, αὐτὰ καὶ μόνον μᾶς ὤθησαν εἰς τὴν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν τῆς ἐκδόσεως τῆς «Ἑλλοπίας».

Θὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς, εἰάν κατορθώσωμεν νὰ συγκεντρώσωμεν εἰς τὴν μικράν, ἀλλ' εὐγενὴ παλαίστραν μας τῆς «Ἑλλοπίας» ὅλους τοὺς διανοουμένους Ἠπειρώτας, ὅλους τοὺς ὅπως δὴποτε σκεπτομένους καὶ ἐν διαφερομένοις διὰ τὴν Ἠπειρὸν.

Ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἠπειρὸν τόσα καὶ τόσα ζητήματα χρῆζονται τῆς ἰδιαίτης ἐπιστημονικῆς μελέτης καὶ τῆς εὐρύτερας γνώσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἡπειρωτικοῦ λαοῦ. Δὲν λείπουν δὲ οἱ εἰδιχοὶ ἐπιστήμονες, οἵτινες εἶνε εἰς θέσιν, εἰάν θελήσῃ, νὰ μᾶς ποῦν περὶ αὐτῶν δύο λόγια ὁδοῦ. Καὶ θὰ θελήσῃ. Διότι δὲν ἔλειψε ποτὲ ἀπὸ τοῦ ἡπειρώτου ἡ καλὴ θέλησις καὶ ἡ διαρκὴς τάσις πρὸς πρόοδον. Ἀρκεῖ μόνον νὰ τοὺς δοθῇ ἡ κατάλληλος εὐκαιρία.

Προσέτι μίαν λογοτεχνικὴν κίνησιν παρατηρεῖται ἀσχετὰ ζωηρὰ ἐν Ἰωαννίνοις καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Ἠπειρὸν ἀπὸ πολλοῦ νέου, οἵτινες δὲν στεροῦνται τῶν ἀπαραιτήτων φυσικῶν προσόντων ἀλλ' ἔχουν πνευματικὴν ἀνάγκην χειραγωγήσεως.

Ἡτοι συντόμως τὸ κύριον πρόγραμμα τῆς «Ἑλλοπίας» δύναται νὰ συνοψισθῇ εἰς τὴν φράσιν «τὶ ὑπάρχει καὶ τί μπορεί καὶ πρέπει νὰ γίνῃ διὰ τὴν Ἠπειρὸν».

Ἀλλὰ μίαν συνεχῆ καὶ μονομερῆ ἀνάπτυξιν τῶν ἡπειρωτικῶν ζητημάτων καὶ παρακολούθησιν τῆς ἡπειρωτικῆς φιλολογικῆς κινήσεως μόνον, καὶ μονότονον θὰ ἦτο καὶ μὴ σύμφωνος πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς «Ἑλλοπίας» ἔχοντα γενικώτερον διαφωτιστικὸν χαρακτῆρα.

Διὰ τοῦτο συχνὰ θὰ δημοσιεύωμεν ἄρθρα θίγοντα εὐρύτερα ἐπιστημονικὰ καὶ φιλολογικὰ ζητήματα ὡς καὶ εἰδήσεις παγκοσμίου ἐνδιαφέροντος.

Εἰς πολλοὺς, ποὶ θὰ ξεφυλίσουν τὰς σελίδας τοῦ, θὰ γεννηθῇ ἰσὺς ἀπορία ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν ἣν τηρεῖ τὸ περιοδικόν μας.

Ἀτυχῶς εὐρισκόμεθα εἰς τὴν περίοδον ὅχι τῆς διγλωσσίας μόνον, ἀλλὰ τῆς πενταγλωσσίας. Ὁ καθεὶς γράφει δημοτικῶν, μικτῶν ἢ καθαρευουσάν ἀναλόγως τῶν αἰσθητικῶν ιδιοτροπιῶν του. Τὸ μόνον ποὺ καθωρσθή ἀναμφισβήτητος εἶνε ἡ ἐπιβολὴ τῆς δημοτικῆς εἰς τὴν ποίησιν, τὸ διήγημα, μὴδιστόχημα καὶ τὸ θεατρικόν.

Εἰς τὴν δημοτικὴν γίνονται ἀκόμη ἀπομύματα, ἀλλὰ μόνον ἀπομύματα. Ἐπιστημονικὰ βιβλία γραμμένα εἰς τὴν δημοτικὴν εἶνε ἀκόμη ὀλίγα. Οἱ δὲ ἐπιστημονικοὶ δοτοὶ δυσκόλως μετατρέπονται ἢ παραλλάσσονται.

Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις, δ' ἀφίσωμεν τὸν ἐπιστήμονα νὰ γράφῃ ὅπως νομίζει ὅτι δύναται νὰ ἐκφρασθῇ καλλίτερον καὶ

τὸν λογοτέχνην νὰ καθορίσῃ τὸ ὕψος τοῦ ἀναλόγως τῆς αἰσθητικῆς τοῦ ἀντιλήψεως, δι' ὅτι εἶνε πλέον βεβαιωμένον, ὅτι τὸ γλωσσικὸν ζήτημα ἐνὸς λαοῦ δὲν λύεται μὲ μανιφέστα ἀλλὰ διὰ τῆς γονίμου ἐργασίας τῶν αἰσθητικῶς διαπλασσόντων τὴν γλῶσσαν συγγραφέων.

Τοιαῦτα εἶνε αἱ προθέσεις μας καὶ τοιοῦτον τὸ πρόγραμμά μας—Υποθέτομεν δὲ ὅτι τὸ ἡπειρωτικὸν κοινὸν θὰ θελήσῃ νὰ ἐγκλωπῇ τὴν προσπάθειαν ταύτην, ἥτις ἀποβλέπει εἰς τὸ καλὸν τῆς Ἠπείρου, καὶ μόνον τῆς Ἠπείρου.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Η ΓΕΝΕΑ ΜΑΣ

(Ἀπεσπασμα ἀπὸ ἀνέκδοτον μελέτην)

Ἡ γενεά μας, τῆς ἰδυνοῦσης τάξεως ἡ γενεά, ἡ γενεά ἡμῶν τῶν ἐν μόχθῳ καὶ ὀλίγον ἴσως ὑπερηφάνως ἀπερχομένων—ιστορικὴ γενεά εἰς ἀντοχὴν καὶ δυναμικότητα—, ἥτις συνυφάνθη μὲ τὸ Ἑλληνικὸν ἀρχικῶς μεγαλουργημα, μὲ τὸ Ἑλληνικὸν ἀργότερον δράμα, μὲ τὴν Ἑθνικὴν πρὸς στιγμὴν λιποθυμίαν καὶ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν καὶ μὲ τὴν κατόπιν ἐξωριστοῦ ὀπωσδήποτε σθένους ἀναδημιουργικὴν ἐργασίαν, ἡ γενεά μας αὕτη τῆς ὁποίας ἡ πνοὴ ἐξωγόνησε εἰς ὠρισμένην ὥραν τὰ φυλετικὰ κίνητρα καὶ μὲ λυγρὸν παρέστη εἰς τὴν μικρασιατικὴν τραγωδίαν, ἡ γενεά μας αὕτη εἶχε ν' ἀντιμετώπισῃ πλείστα ὅσα ζητήματα, ἑθνικά, κρατικά, κοινωνικά, οἰκονομικά, διεθνή. Ἀλλὰ ἀντιμετώπισεν ἐπιτυχῶς. Ἀλλὰ ἀψυχολόγητα. Ἀλλὰ κουρασμένη καὶ ἐρασσιτεχνικὴ. Δὲν δικαιολογεῖται ὅμως αὐτὴ σιγὰ ἐπὶ κρίσεσις. Ὀπωσδήποτε εἰργάσθη, ἡγωνίσθη καὶ ἐπάλασε.

Πράγματι πόσον ἐξαιρετικὴ, πόσον πολὺπλοκος, πόσον ἀνήσυχος πόσον διαταρακτικὴ ὑπῆρξεν ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν ἔζησε, ἔδρασε, κατέπεσε καὶ ἀνεδημιούργησε κατὰ πιν ἢ ἐν ἰδρώτι καὶ ποτὲ ἀκόπως ζήσασα καὶ ἐπιζήσασα γενεά μας!! Εἶνε ἀλησιμόνητες ἀσπαίρουσαι, ἔντονες, καταλαλοῦσαι αἱ ἐκφραστικαὶ σελίδες τῆς Ἑλληνικῆς κρίσεως καὶ ἐν γένει τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς τῆς τελευταίας δεκαετίας. Πόλεμοι ἀλλεπάλληλοι, ἐσωτερικαὶ διαιρέσεις, ἐμφύλιοι ἀκόμη σπα-

ραγμοὶ, ἀνατροπαὶ πολιτεύματος, ἐπαναστάσεις, κινήματα, νίκες, θρίαμβοι, συμφορὰς, ἀρλεκίνων δικτατορίαι.

Καὶ μέσα εἰς τὴν ὅλην αὐτὴν δυστυχίαν νὰ μὴ κάμπεται ἡ γνησίᾳ ἑλληνικὴ ψυχὴ. Σελίδες λαμποκοποῦσαι καὶ ἄλλες μὲ τὰ σκιασμένων. Σελίδες δόξης καὶ ἄλλαι μὲ τὰ σκοτάδια τῶν. Θυσίαι, ἡρωϊσμοὶ, ἀδράνεια καὶ κατπτώσεις. Καὶ ἀκόμη ὀλοκαυτώματα, τὰ τραγικὰ ὀλοκαυτώματα τοῦ φυγόντος ἐκ τῶν ἐστιῶν τοῦ προσφυγικοῦ πληθυσμοῦ ποῦ ἐπὶ αἰῶνας ἐτήρησε ἀχμαίαν καὶ ἱερὸν τὴν μεγάλῃν τοῦ Γένους παράδοσιν, καὶ ἀπαρασάλευτα διεφύλαξε τὸν ἐθνικὸν πυρσὸν διαρκῶς ἀναφλεγόμενον μέσα εἰς στήθη ἀκοιμήτου φυλετικῆς φλογός. Καὶ μέσα εἰς τὸν ἀπέραντον αὐτὸν στίβον τῆς ἐναλλασσομένης ἑλληνικῆς ζωῆς, τῆς ζωῆς τῶν τόσων ἀντιθέσεων, μέσα εἰς τὸν στίβον αὐτὸν, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἐπαίχθη τὸ ἑλληνικὸν δράμα, μὲ τοὺς νικητὰς καὶ τοὺς ἡττημένους, μὲ τοὺς ἡρώας του, ἐκυριαρχήσε ὀπωσδήποτε βγαλμένη ἀπὸ τοὺς κόπους, τοὺς ἀγῶνας καὶ ἀπὸ τὴν θεληματικότητα ἀριστέων μαχητῶν, ἐκυριαρχήσε ἡ ὑπερτάτη ἰδέα, διεθερμάνθη, ἡνθίσε καὶ ἐσπερώθη μία ἀλήθεια, ἓνα φῶς κατέλαμψε καὶ μὴ κραυγὴ κατίσχυσε. Καὶ ὁ παλμὸς αὐτὸς καὶ ἡ πνοὴ αὕτη καὶ ἡ ἰδέα αὕτη καὶ τὸ φῶς αὐτὸ ποῦ κατελάμπονε καὶ ἡ ἀλήθεια ποῦ ἡνθίσε καὶ ἡ κραυγὴ ποῦ ἀντήχησε ἦτο: Ἡ Ἑλληνικὴ Δημοκρατία.

ὄχι ἴσως ἀκόμη τελεία, ἀλλὰ ἐνθουσιαστικὴ ὀπωσδήποτε, ἡ Δημοκρατία τῶν Ἑλλήνων ἐλευθέρων πολιτῶν. Δὲν πολιτικολογοῦμεν. Διαπιστοῦμεν μίαν ἱστορικὴν ἀλήθειαν.

Τὰ κράτη, εἶπε κάποιος φιλόσοφος, τὰ στηριχθέντα μόνον εἰς τὴν ἐνοπλον βίαν ἐπετάχουν τὴν παρακμὴν των.

Ὅλη σήμερα ἡ προσπάθεια τείνει εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ὁρῶν τῆς ζωῆς, εἰς τὴν ὑλικὴν, κατὰ τὸ δυνατόν, σὺν τῷ χρόνῳ εὐημερίαν τοῦ πολίτου καὶ ταυτοχρόνως εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῶν ἠθικῶν δυνάμεων αὐτοῦ. Τίς θὰ ἀρνηθῇ, ὅτι εἶνε ὑπερτάτη ἡ ἀνάγκη νὰ συνδυασθῇ ἡ ὑλικὴ βελτίωσις τῶν ὁρῶν τῆς ζωῆς μὲ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ φρονήματος, μὲ τὴν ἀνύψωσιν τῶν ἠθικῶν καὶ ψυχικῶν τοῦ πολίτου δυνάμεων. Δὲν εἶνε ἡ εὐτυχούσα Ἑλλὰς τοῦ 1930 ἢ μετὰ δεκαετίαν σημερινὴ Ἑλλὰς. Ἐπάνω εἰς τὰ ἐρείπια, θλιβερὸν κληροδοτήμα αὐτῶν ἐν τέλει πολέμων, σπαραγμῶν, κινήματων, ἀνοσιῶν καὶ δικτατοριῶν, καλοῦμεθα νὰ ἐγείρωμεν τὸ νέον οἰκοδόμημα τῆς περισυλλογῆς, τῆς ἀνορθώσεως καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς, ὡς καὶ τῆς κοινωνικῆς γενικῶς εὐτυχίας. Οἱ πόλεμοι ἀνέτρεψαν κάθε ἰσορροπίαν, δὲν θὰ τὴν ἐπανέωρουμεν παρὰ πολὺ ἀργά, θὰ τὴν ἐπανακτήσωμεν ὅμως διὰ τῆς ἀντικειμενικῆς ἐρεῖνης, τῆς ἐπιμονῆς, τῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας καὶ τῆς γαληνεύσεως. Δὲν φαντάζομαι ὅτι μετ' ὀλίγα ἔτη θὰ φθάσωμεν εἰς ἓνα ὠρισμένον σημεῖον ὥστε νὰ ἔχωμεν μπροστὰ ἓνα κόσμον χειρότερον ἐκείνου τὸν ὁποῖον εἴχομεν προπολεμικῶς, ὡς ἀπαύγασμα πολιτισμοῦ τόσων αἰώνων. Ὁχι. Θὰ ἔχωμεν ἓνα κόσμον καλύτερον, ἴσως εὐτυχέστερον, ἐφ' ὅσον θὰ πρυτανεύῃ πνεῦμα διατησίας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀνθρωπίνης ἀλληλεγγύης.

Ἐχω πεποιθήσιν εἰς τὴν ἐπιρροὴν, ἣν θ' ἂσκήσῃ καὶ ἡρξισε ἀσκουσα σαφῶς εἰς τὸν κόσμον, ἡ ἡγέτις σκέψις τοῦ συγχρόνου μεταπολεμικοῦ πολιτισμοῦ.

Εὐτυχῶς αἱ ἀκρότητες τῶν ἀνατροπικῶν στοιχείων ἡρξισαν νὰ ὑποχωροῦν. Τὸ πνεῦμα τῆς ἀνταρσίας χάνει τὴν ἀρχικὴν του ἐνταση καὶ τὸ πρὸ τινων ἐτῶν ἀπειλητικῶς ἐμφανισθὲν διαταρακτικὸν κῶμα

ὁλονὲν μειοῦται εἰς τὸν ὄγκον τοῦ καὶ τὴν μαχητικότητά του.

Ὑποχωρεῖ καὶ ἡ ἀπειθάρχητη σκέψις. Ὁ λίγον κατ' ὀλίγον ἴσως χάνει τὸ ἔδαφός της καὶ ἡ ἀμοραλιτέ. Ὁ οἰκογενειακὸς δεσμός ἀρχίζει καὶ ἴσως δειλὸς νὰ ἐπανερχεταί εἰς τὸ παλαιὸν του πλαίσιον. Εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν ἡ οἰκογενειακὴ ἀλληλεγγύη ἢ το τόσῳ προηγμένη ὅσον ἐν Ἑλλάδι. Ἡ οἰκογένεια ἦτο ἡ θεμελιώδης ἀρετὴ τῆς φυλῆς μας. Ἐκαστὸν μέλος ἔζη δι' ὅλην τὴν οἰκογένειαν καὶ ἐκ τοῦ ἀκλονήτου θεσμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς οἰκογενείας ἀπέρρεεν αὐτὴ αὐτὴ ἡ ἑλληνικὴ δύναμις.

Ὁ Παῦλος Μπουρξέ, βαθύτατος ψυχολόγος τῶν νεωτέρων χρόνων, πιστεύει ἀπολύτως μόνον εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα τῆς οἰκογενείας διὰ τὴν προαγωγὴν καὶ τὴν ἐν γένει εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς κατίσχυσιν τῶν μελῶν της. Αἱ κατακτήσεις, αἱ ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης προσπάθειας ἀπορρέουσαι, κοινὸν ἔργον πατρὸς καὶ τέκνων καὶ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς οἰκογενείας. Ὀπωσδήποτε ἡ Ἑλληνικὴ οἰκογένεια ἐπανερχεταί ἴσως σιγὰ σιγὰ εἰς τὸν δρόμον της. Ἡ νευρική της ὀλιγοστεύει. Δὲν μοῦ φαίνεται ὅτι ἀπειλούμεθα. Θὰ ἦτο ὅμως ἀπελπιστικόν, ἐάν μὲ τὴν διαγραφομένην ἡρεμίαν καὶ μὲ τὴν δειλὰ ἐμφανιζομένην ψυχικὴν ἡσυχίαν, ὀπισθοδρομοῦσαν αἱ ἰδέαι. Μακρὰν ἀπὸ ἡμᾶς ἡ βία. Ἐξω αἱ ἐπαναστατικαὶ ὁρμαὶ ἀπὸ τοῦ πλαισίου τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς. Ὁχι ὅμως ἔξω ἀπ' αὐτὸ αἱ ἰδέαι, αἱ προσδίδουσαι πάντοτε εἰς τὴν ζωὴν τοῦ καλύτερου ρυθμοῦ, αἱ τροφοδοτοῦσαι τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ παγιοῦσαι τὴν πίστιν καὶ διὰ τὴν καλωσύνην ὀπωσδήποτε μαχόμεναι. Δὲν εἶμαι ἀπαισιδοξός. Ἐχω πεποιθήσιν εἰς τὴν ζωτικότητα τῶν ἐργαζομένων τάξεων. Ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς σταθερὰ ἐπάνω εἰς τὸ ἀπαρασάλευτον βάθρον της καὶ ἡ Δημοκρατία ὀρθία, ἡ Δημοκρατία τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων, τῶν Ἑλλήνων ὅλων, ἀποτελοῦν τὸ ἀκατάλυτον φρούριον κατὰ πάσας τοὺς ἀντροπειακοὺς ἀπειρίας.

Α.Χ. ΚΑΛΕΥΡΑΣ

ΥΠΕΡΤΑΤΗ ΘΥΣΙΑ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΝ

Τ. ΠΕΛΛΕΡΕΝ

Λουκιανός 'Αστέρι (Εισαγγελεὺς τοῦ
ρηγ) Β. 40-45 ἐτῶν

Μάρκος 'Αστέρις (φίλος τοῦ δικηγό-
ρου) Νεώτερος ἀδελ-
φός

Στέλιος Κεράλης (Πλούσιος νέος,
ἀπὸ ἀρχοντικῆς
οἰκίας)

Λουίζα Κλαδά (Νέα χήρα ὡραί-
α, ἐρωμένη τοῦ
Μάρκου)

Ἄννα 'Ανθία (Μητέρα τοῦ
Γιάννη)

Γιάννης (Υψηλὸς ἄνθρωπος,
Μαγείσσεια)

Κατερίνα (Λουκιανίου ἡ-
γουμένη καὶ τοῦ
Μάρκου)

ΣΚΗΝΗ Α'

(Δωμάτιον—γραφεῖον ἐπιπλωμένον
μὲ γούστον καὶ πλουσίως. Θύρα στὸ
βάθος, ἀλλὰ πλάγια, δεξιὰ καὶ ἀρι-
στερὰ. Ἀριστερὰ No 1 παράθυρο
πρὸς τὸν δρόμον. Ἀριστερὰ No 2 μ.α.
πλαγία θύρα. Πλούσιον δίφυλλον πα-
ραπέτασμα ἐπάνω της, ποὺ εἴμπορεῖ
νὰ ἀνοίγῃ καὶ νὰ ἀνοίγεται στήθεσιν

ἐπάνω σὲ στρογγυλὴ κορνίζα. Κανα-
πές, πολυθρόνες. Ἐνα τραπέζιον, δεξι-
ά, ἐταίρες. Στὸν τοῖχο τηλεφώνον.

Ἀμὰ δὲ σηκώθῃ ἡ αὐλαία, διὰ μι-
αν σκιερὰν ἢ σκηνὴν εἶνε ἐντελὴς ἔρη-
μη. Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν θύ-
ραν, ὅπου εἶνε τὸ παραπέτασμα, περ-
νᾷ ἐλαφρὰ σὺν φοβισμένη καὶ προ-
σέχουσα μὴ θορυβήσῃ, στές ἄκρες
τῶν ποδιῶν της, ἡ Λουίζα. Ἐχειμῖαν
ἐπιχάρिता κομψότητα ὡραίας γυναι-
κός, συνειδισμένης εἰς τοιοῦτον εἶ-
δους ἐρωτικὰς περιπετείας. Κατοπί-
σω της, ἀμέσως ἔρχεται ὁ Μάρκος.
Κατηφής, μὲ τὸν γαλῶν τῶν ἐπανοφω-
ρίων, τοῦ σηκωμένου—ἀσυνύριστος ἀνά-
μη καὶ ἡ γραββάτα τοῦ δένεινε δεμέ-
νη. Ἡ Λουίζα ὅπως ἐπιφαίνεται
πρῶτῃ στὴν σκηνὴν, ἔρχεται κρατοῦ-
σα τὸ χεῖρ τοῦ Μάρκου, προχωρήσῃ ὀ-
λίγον, στέκεται. Ὁ Μάρκος σ' ὅλην
τὴν σκηνὴν ἔχει τὸ ἴδιον ἀμετάπτω-
τον ὕψος ἐλαφρὰ, κατηφείας καὶ σε-
πτικῆς παγερότητος.)

—Λουίζα. (ἤσυχά μὲ χάριν) Λοιπὸν
σύμφωνοι.

—Μάρκος. (μ' ἓνα ἐλαφρὸν, ἄτο-
νον νεῦμα)

—Λουίζα. Μὰ τί ἔχεις; Γιατί εἶσαι γέ-
λοιος; (Χαϊδευτικὰ) Τί ἔχεις, ἀγάπη μου;

Μάρκος. Σοῦ εἶπα δὲ, ὅτι νὰ
θῇς. (ὥσάν νὰ τὴν ὠδή μ' ἐλαφρὸν
ἀνυπομονησίαν διὰ νὰ ἴδῃ. Κατη-
φέστερος) εἶνε τὸσον πολὺ βαρεῖν.

Λουίζα. — (χαϊδιάρικα) Εἶσαι δυστυ-
χὴς λοιπὸν γι' αὐτὸ. Ἀχάριστο ἀνθρώπο!
(Ἐστὶν ἀπὸ μίαν στιγμὴν καὶ ἔσθ' ὅσο

τὸν πλησιάσῃ πολὺ καὶ τὸν κυττάξῃ
χαϊδευτικὰ στὰ μάτια) Ἀλλὰ τί ἔχεις
λοιπὸν, Μάρκο; Ἐστὶν φαίνεσαι ἄρρωστος.

Μάρκος. Ὁχι τίποτε. Σοῦ εἶπα
λέω μόνον ὅτι αἰσθάνομαι, δὲν ἔπρεπε νὰ
θῇς. (μὲ τὸ δάχτυλο στὸ στόμα ὡς
διὰ νὰ τῇς συστήσῃ προσοχὴν καὶ ἐ-
ξακολουθῶν μ' ἐλαφρὰν ἀδιόρατον
ἀνυπομονησίαν νὰ τὴν ὠδή πρὸς τὴν
θύραν τοῦ βάθους.)

Λουίζα. — (μὲ πικρίαν κακιώματος).
Ἀλλὰ σήμερον, Μάρκο, ἤθελα καὶ σὲ βλέπω
εὐτυχῇ, χαρούμενον! (ἀκούεται σὺν κά-
ποιος ἐλαφροῦς θορύβου ἀπὸ μέσα ἀ-
πὸ τὸ σπῆτι)

Μάρκος. — (ἀνυπόμονα) Ἀλλὰ φέ-
γα λοιπὸν Λουίζα! (τραχεῖα καὶ ὡς) Ἄν σ-
εἶδῃ κανέναν ἐδῶ μέσα, δὲν φαντάζεσαι λοι-
πὸν τί σκάνδαλο θὰ γίνῃ;

Λουίζα. — (μὲ τόνον ἐμπιστοσύνης)
Ἀρραβωνιαστικιά σου δὲν εἶμαι; (σιγῶτε-
ρα καὶ μὲ γλυκεῖα χάρη) γυναικα σου
δὲν εἶμαι;

Μάρκος. — (ἀνασκιρτῶν) Ὁχι δὲν
εἶσαι ἀκόμα.

Λουίζα. — (στὸν ἴδιον τόνον, ὡς
μὴ ἀντιληφθεῖσα τὸ σκίτημά του)
Ἀλλὰ δέκα ὥρες μὰς χωρίζουν ἀκόμη, ἀγά-
πη μου (τὸν κυττάζει) Ἀποψε, θὰ γίνω
καὶ γιὰ τὸν κόσμον ἐπίσημη ἀρραβωνιαστικί-
ά σου ὅπως εἶμαι ἀκόμα γυναικα σου, καὶ
δική σου. Ἐλὰ φίλησέ με λοιπὸν νὰ φυ-
γῶ!

(Ἀπέξω κουνδουνίζει ἰσχυρὰ)

Μάρκος. — (Ἐλὰ πέρινα (βγαίνουν ἀ-
πὸ τὴν θύραν τοῦ βάθους).

ΣΚΗΝΗ Β'

Κατερίνα. — (Ἐρχεται ἀπὸ τὴν δε-
ξιὰν θύραν καὶ κυττάζει γύρω). Μὰ
δὲν εἶναι κανένας ἐδῶ; Ἐγὼ θάρρῃ ἀκού-
σά θιγίλλες.

Γιάννης. — (ὁ ὁποῖος ἔρχεται ἀπὸ
τὴν θύραν τοῦ βάθους τὴν πλησιάζει
καὶ κατὰ τῇς λέγει σιγὰ)

Κατερίνα. — (μὲ τόνον διαμαρτυρί-
ας) Φέμματα!

Γιάννης. — (ἤσυχά ὅχι κωμικὰ) Εἶνε

ἀλήθεια, Κατερίνα! Ὅπως σὲ βλέπω καὶ
μὲ βλέπεις. Ἡ κυρία Λουίζα ἐνύχτη
σε καὶ ἀπόψε ἐδῶ. Τρίτῃ νύχτῃ τοῦτ' ποῦ
ἐνυχτάει ἐδῶ. Ἀλλὰ νὰ ἴδῃμε ποῦ θὰ βγῇ
αὐτὴ ἡ ἱστορία, γιατί μοῦ φαίνεται βρομά

(Ἀπέξω κουνδουνίζει πάλιν)

Κατερίνα. — Κίτταξε, Γιάννη, ποῖός
χτυπᾷ.

Γ. ΧΑΥΖΗΣ (Πελλερέν) 1881-1930

Γιάννης.—Ὁ σωφὲρ θάναι.

Κατερίνα.—Ποῖος σωφὲρ;

Γιάννης.—Ὁ σωφὲρ ποὺ παρήγγει-
λεν ὁ κ. Μάρκος νᾶρθη πρωτὶ—πρωτὶ,

Κατερίνα.—(πάντοτε συλλογισμέ-
νη ἀκόμη, σὰν ἀπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῶν
λόγων τοῦ Γιάννη). Γιὰ τοὺς ἀρραβῶνες
σήμερα τὸ παράγγειλε τ' αὐτοκίνητο;

Γιάννης.—Τὶ ἀρραβῶνες μοῦ λές,
καυμένη Κατερίνα!

(Κουδουνίζει τρίτην φορὰν)

(ἐν ᾧ πηγαίνει νὰ βγῇ μ' ἔμφασιν)

Κανένας ἀρραβῶνας δὲν θὲ γενῇ Κατερίνα
(ἀπὸ τὸ βάθος πρὶν φύγῃ) Ὁ κ. Μάρ-
κος φεύγει!

Κατερίνα.—(σπεύδουσα καὶ κρα-
τούσα αὐτὸν) Τ' εἶναι αὐτὰ ποὺ μοῦ λές
πρωτὶ—πρωτὶ σήμερα;

Γιάννης.—(μὲ τὸ δάχτυλο στὸ στό-
μα) Ὁ, τι σοῦ λέγω ἐγώ. Σοῦτ' ἀρραβῶ-
νας δὲν γένεται. Ὁ κ. Μάρκος φεύγει...

Κατερίνα.—Μὰ μιλεῖς μὲ τὰ σωστά
σου;

Γιάννης.—(βγαίνοντας). Θὰ τὰ μά-
θουμε σήμερα ὡς τὸ βράδυ δλα. Ὅλα μα-
θεύτηκαν· πεῖα Κατερίνα καὶ θὰ τὰ μάθης
καὶ σύ!! (βγαίνει).

Κατερίνα.—Φεύγει ὁ κ. Μάρκος;
(Συλλογιέται σὰν κάτι νὰ εὐόηκε) Τὴ
γελᾷ; Τὴν ἀφήνει λοιπὸν ἔτσι; Αἱ! ἡ κυρία
Λουίζα ἐστάθηκε πάντα καλὴ γιὰ μένα!

(ἀκούεται μηχανὴ αὐτοκινήτου καὶ
πηγαίνει εἰς τὸ παράθυρον) Θὰ φύγῃ
λοιπὸν σ' ἀλήθεια ὁ κ. Μάρκος καὶ θὰ
τὴν ἀφήσῃ; Ἐτσι ἔ; Πές τὴν εἶχεν ἐδῶ—

σήμερα εἶναι νὰ γενοῖν οἱ ἀρραβῶνες καὶ
αὐτὸς φεύγει! Ὁραῖα! Τίμοι ἄνθρωποι
οἱ ἄνδρες! Ἀλλὰ ἡ κυρία Λουίζα θὰ τὸ μά-
θῃ προτοῦ προφθάσῃ νὰ τὸ κἀνῃ αὐτό.

Θὰ τὴν εἰδοποιήσω ἐγώ... (βγαίνει)

Σ Κ Η Ν Η Γ

Μάρκος. (γυρίζει πάντα κατηφὴς
μὲ τὸ γιὰ καὶ σηκωμένον, ἐκνευρισμέ-
νος καὶ περιώδυνος. Διασχίζει μιά—
δυὸ φορὰς τὸ δωματίον ἀργά, ἔπειτα

κάθεται σ' ἓνα κάθισμα, κρατάει τὸ κε-
φάλι του κυττάζοντας ἀτενῶς καὶ ἀφη-
ρημένα μπροστά του) Τὶ νὰ κάμω λοι-
πὸν—Κάνω καλὰ; (σφίγγει τὸ κε-
φάλι του περισσότερο) Ποιὸν νὰ ρωτή-
σω; Ποιὸν νὰ συμβουλευθῶ; Ποιὸς μπο-
ρεῖ νὰ δώσῃ στὴν καρδιά καὶ στὴ συνείδη-
σί μου μιά σωστὴ συμβολή; (Σηκώνεται
μὲ θυμὸν) Ἀχ! γιὰτὶ νᾶρθη λοιπὸν; Γι-
ατὶ νὰ βοῇ ἓνα τέτοιο τρόπο νὰ τυραννά-
ῃ ἔτσι ἀκόμη τὴν συνείδησί μου;—
Γιὰτὶ τῶκαμε;

(Μπαίνει ὁ Γιάννης)

Γιάννης.—Τ' αὐτοκίνητο εἶνε ἔτοιμο,
Κύριε. Ὁ σωφὲρ ἦρθεν ὅπως ἔχετε διατά-
ξει.

Μάρκος.—Καλὰ. Ἄκουσε Γιάννη; Ὁ
ταν θὰ φύγω, νὰ δώσης τὸ γράμμα αὐτὸ
στὴν κυρία.

Γιάννης.—Λοιζαν;

Μάρκος.—Ναί.

Γιάννης.—Σήμερα;

Μάρκος.—Ναί

Γιάννης.—Ὁ κύριος μήπως θέλει νὰ
διατάξῃ καὶ τίποτε ἄλλο;

Μάρκος.—Ὁχι, Γιάννη. Ἦσουν πάν-
τοτε πρόθυμος μαζί μου καὶ σ' εὐχαριστῶ
(χτυπᾷ ἡ θύρα δεξιά) Ἐμπρός!

Κατερίνα.—(μπαίνοντας) Ἦρθεν
ὁ κ. Καράλης.

Μάρκος.—Ὁδήγησέ τον ἐδῶ (ἡ Κα-
τερίνα φεύγει) πῆγαινε Γιάννη καὶ εἰ-
δοποίησε τὸν κ. Λουκιανόν, ἂν ἔχῃ ξυπνή-
σει νᾶρθη ἐδῶ, νὰ κρατήσῃ συντροφιά

τοῦ κ. Καράλη, ὡς πού νὰ ἐτοιμασθῶ ἐγώ.
(Ὁ Γιάννης βγαίνει).

Σ Κ Η Ν Η Δ

(Καράλης.—Νέος ἀρχοντικὸς κομ-
ψότατος ντυμένος μ' ὕψος μπλαζέ μ'
ἓνα ποῦρο στὸ στόμα, μ' εὐχάριστον
ἐκφρασιν, μπαίνει καὶ περιχαρὴς
κατ' εὐθείαν στὸ Μάρκο, φιλικὰ, ἀγα-
πητὰ)

Καράλης.—Γιὰτὶ εἶσαι ἔτσι

Μάρκος.—(ἡσυχᾶ, ἀλλὰ πένθιμα)
Ὑποφέρω, Στέλιο, πολὺ. Βασανίζεται πο-
λὺ καὶ ἡ ψυχὴ καὶ καρδιά μου. Δὲν ἔχω
ὅμοια ἰδιοσυστασασία ἐγὼ μὲ σένα,

Καράλης.—Εἶθε στὴν καρδιά σου νὰ
μὴν εἶμαι καὶ ἐγὼ μισητὸς. (σὰν μὲ ὕψος
ἀπολύτου βεβαιότητος) Ἀλλὰ δὲν πι-
στεύω.

Μάρκος.—Ὁχι σὲ βεβαιώνω. Σὺ ἡ-
πῆρες τὸ μοῖραϊον πολὺ πρὶν νὰ ξέρης τί-
ποτε—ὅπως θάηταν ἴσως ἓνας ἄλλος. Σὲ
σένα μάλιστα ἡ καρδιά μου χρωστᾷ μιά
λεπτὴν εὐγνωμοσύνη, γιὰτὶ ἐσὺ, παρ' ὅλα
ποῦ λές, ἔχεις μιά ψυχὴ τιμιώτερη ἀπὸ
τοὺς ἄλλους. Ἐνας ἄλλος θὰ σιωποῦσε. Κ'
ἴσως εἶχες μιά ἀλλόκοτη καὶ ἀπροσδόκητη
ψυχικὴ εὐγένεια καὶ μοῦ τὸ φανέρωσες.
Ἐτσι μ' ἔσωσες. Ἀπὸ ἐξευτελισμὸ τὴν καρ-
διά μου. Ἀπὸ μιά ταπείνωση ἀπέναντί
σου τὴν φιλοτιμίαν μου.

Καράλης (εὐθυμῶς) Ἄκου, Μάρκο.
Μὴ τρῶς τὴν καρδιά σου μὲ τὲς γυναῖκες·
τὲς γυναῖκες τὲς ἐπλάσεν ὁ Θεὸς γιὰ κομ-
ψὸ γλέντι, ὄχι γιὰ βάσανο.

Μάρκος.—(ἐμπαθῶς) Ἀλλὰ ὑποφέρω.
βασανίζομαι!... Δὲν ἔπρεπε νᾶρθῃ! Δὲν
ἔπρεπε νᾶρθῃ!

Καράλης.—(μὲ ἡσυχον σαρκαστικὸ
τητα) Δὲν πιστεύω νὰ νομίζῃς, ὅτι τῶκα-
με γιὰ σένα!

Μάρκος.—(τὸν κυττάζει στὰ μάτια)
Σῶπα Στέλιο! Μὲ ξαφνίζει ἡ σκληρότης σου εἰ-
λικρίνεια. Ἐσὺ λές ἀλήθειες, βλέπεις ἀλήθει-
ες—ἐμένα ὅμως μὲ τρομάζει αὐτὴ ἡ ἐδυ-
σώπητη ἀλήθεια μὲ τὴν ὁποίαν κυττάζεις
ἐσὺ αὐτὰ τὰ πράγματα...

Καράλης.—(βηματίζοντας ἀργά, μὲ
τὰ χέρια στὲς τζέπες τοῦ πανταλονι-
του, ἡσυχᾶ καὶ χωρὶς κανένα τόνον
ἄλλον παρὰ ἀπλῆς συνομιλίας) Πίστε-
ψέ με ὑπέφερα καὶ ἐγὼ κάποτε ἄλλοτε πο-
λὺ, πρὶν νὰ φθάσω νὰ κυττάω τὰ πράγμα-
τα ἔτσι. (ἐρχεται μπροστά του) ἀλλὰ σου
ξαναλέω: μὴν τρῶς τὴν καρδιά σου, Μάρ-
κο, μὲ τὲς γυναῖκες. Ἡ γυναῖκα εἶναι σὰν
τὸ κρασί γιὰ ἓναν—ποῦ ἔχει νὰ γλεντήσῃ:
Ἄν ξέρῃς νὰ τὸ πιῇς, γλεντᾷς, κάνεις κέ-

φι, εὐφραίνεται ἡ καρδιά σου. Δὲν ξέρεις;
Μεθᾷς, τρικλίζεις, ἀσχημονεῖς θυμῶνεις,
βρωμολογᾷς. Ἄν τὴν εἶχες καλέσει ἐσὺ καὶ
εἶχεν ἔρθῃ ἐδῶ μιά γυναῖκα, στὸ χορὸν
σου, ἔπρεπε νὰ ἡσυχῇ σου νᾶιταν βαρεῖα
γιὰτὶ τὴν ξεπλάνεφες καὶ τὴν ἔσυρες σὲ κάτι
ποῦ ἡ θέλησή της καὶ ἡ συνείδησή της δὲν
τῷθελε, (πηγαίνει ὡς τὴν ἄλλη ἀκρὴ
καὶ ξαναγυρίζει) θὰ μοῦ πῇς ἴσως πῶς
οἱ δασκάλοι λένε ὅτι ἔχεις καθήκον καὶ νὰ
ἐμποδίζῃς καὶ ἓναν κ' ὅταν αὐτὸς θέλει νὰ
κάνῃ τὸ κακὸ στὸν ἑαυτὸ του ἢ στοὺς ἄλ-
λους. Αὐτὸ εἶνε μιά ἀλήθεια—σ' ἄλλες ὁ-
μῶς ἠθικὲς σφαῖρες. Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ
τὸ ἐφαρμόσω στὲς γυναῖκες, καὶ ὁ Θεὸς
ποῦ μ' ἔχει πλάσει ἀπὸ τέτοια πάντα ἄς ἔ-
χει τὴν εὐθύνην ὁ ἴδιος. Ἀμα μὲ τραβή-
ξουν λιγάκι ἀπὸ τὸ μανίκι στὸ χορὸν
τῆς ἀμαρτίας, σέρονται χωρὶς νὰ εἰμπο-
ρῶ νὰ τοὺς διδάξω ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἃ
κοιτᾷς τὰ σωστά καὶ τὰ πρέποντα...
Ἀδυναμῶς βλέπεις (τοῦ χτυπᾷ στοργι-
κᾶ τὸν ὦμο)—ἀλλὰ κῦτταξε, Μάρκο, πῇ
γαίνει, φίλε μου, ἐτοιμάσου νὰ φύγουμε
γρήγορα, γιὰτὶ θαρῶ ἡ ἡμέρα δὲν θάναί
καὶ παρὰ πολὺ ἡσυχῇ σήμερα. Εἶπες τίποτε
στὸν ἀδελφόν σου τὸν Λουκιανόν;

Μάρκος.—(μὲ θλίψιν) Ἀκόμα...

Καράλης.—Ὅποτε ἔγω πρόπει νὰ τὸ
κάνω καὶ αὐτὸ τὸ καθήκον.

Μάρκος.—Θὰ μπορούσες τέλος πάντων
Στέλιο, ὡς πού νὰ συγκρισθῇ καὶ νᾶρθῃ
ἐγὼ, νὰ μοῦ ἀπαλλάξῃς τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸ
μαρτύριον μίας τέτοιας ὀδυνηρᾶς ἐξομολογῆ-
σεως.

Καράλης.—Ἐστὼ. Οἱ διδάσκαλοι καὶ
οἱ Εἰσαγγελεῖς ἔχουν τὸ κεφάλι τους περι-
βόλι ὅπου ἰδέας σὰν τὲς δικές μου δὲν κα-
τανοοῦν εὐκόλως. Μόλα ταῦτα θὰ βάλω ὅλην
τὴν οὐσίαν τῆς ἐπαθέρσεως αὐτῆς μέσα σὲ
μιά γαρνιτούρα κομπὴ μιανῆς πρωϊνῆς συ-
νομιλίας. Θὰ ποῦμε ὁμορφα πράγματα μὲ
τὸν ἀδελφόν σου τὸν Εἰσαγγελέα, Μάρκο.
Θάναί ἓνα ἄντρο—ἀπὸ ποῦ θὰ κυττάξω νὰ τὸ
κάνω κομπὴ, γιὰ νὰ μὴ πλῆξουμε ὅλοι ἐδῶ
μέσα... Ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ μονάχα ἐτοι-
μάσου νὰ φύγουμε γρήγορα—πολὺ γρή-
γορα Μάρκο. Πρόπει νὰ ξέρῃς ὅτι κάτω

στο σπίτι της κυρίας Ἀνθιά, θάχουν ἴστο
ρίες μεγάλες ποῶ!—ποῶ!—

Μάρκος.—(ποῦ ἦταν εἰσιμὸς νὰ φύ-
γῃ—μ' ἀγωνίαν) Τί;

Καράλης.—Μὴ ταράττεσαι ἔτσι. Ὁ
πεθερὸς τῆς Μαρίας ἐγύρισε τὸ δαχτυλίδι
καὶ διέλυσε τὸν ἀρραβῶνα τῆς μετὰ τὸ γυνί-
ου.

Μάρκος.—(ἀνασκιρτών) Ἔ; Γιατί;

Καράλης.—Τὸ σκάνδαλο, Μάρκο, ἐ-
βοῦξε μέσα στὸ Β, ἀπὸ προχθὲς τὸ βράδυ
Κάποιος θὰ τὴν εἶδε φαίνεται τῇ Λουίζα
νὰ φεύγῃ τὰ μεσάνυχτα ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς
φιληνάδας τῆς τῆς κυρίας Φλυτάρη, τὴν
παρκαλοῦντο νὰ ἴσται ἐδῶ καὶ φαίνεται
ἐκαιροφύλαξε, τὴν εἶδε νὰ φεύγῃ τὸ ποῶ.

Μάρκος.—Ποιός;

Καράλης.—Ρωτᾶς σὲ τέτοιες δουλειές
ποιός; Ἐνὰς, δυὸ, πέντε, δέκα. Ὑστερὰ χι-
λιάδες στόματα ἀλωνίζουν ὅ,τι θέλουν.

Μάρκος.—(ἐντρομός) Ἔ; καί;

Καράλης.—Ὁ Κ. Γουλιμῆς, ἀνθρω-
πὸς τοῦ παλαιοῦ καιροῦ καὶ ἐπίτροπος τῆς
Ἐκκλησίας τῆς γειτονείας, ἐθάρρεψε φησὶ
νὰ βασιτάτο γιὰ τὸ σπίτι του, νὰ νῆαι ἀρρα-
βωνιαστικὰ σήμερον τοῦ μογαχογινοῦ του,
καὶ αὐτοῦ γυναικά του, ἡ ἀδελφὴ μιᾶς γυ-
ναίκας ποῦ ἔχει νὰ μπαίγῃ τῇ νύχτῃ στὸ
σπίτι ἐνὸς ἀνύπαντρου νέου. Βλέπεις, Μάρ-
κο, οἱ τίμιοι ἄνθρωποι προσέχουν πολὺ τὰ
παρκατῆματα τῶν γυναικῶν καὶ θεωροῦν
στίγμα στὴν τιμὴν τοῦς τέτοιες βοιωδοῦ-
λεῖες. Ἀμα πάρεθ' ἐνὸς γυναικά ἀλοιά
σου!

Μάρκος.—ὦ Καράλη! Τί συμφορὴ!

Καράλης.—(θωπευτικά) Ἐλα μὴν
κάνεις ἀνοησίες καὶ πῆγαινε εἰσιμάσου!
Βλέπεις πῶς συλλογιούνται οἱ νοικοκυραῖ
οἱ καὶ τίμιοι ἄνθρωποι... ἡ ἀδελφὴ τῆς
παρκαταί καὶ ὁ Γουλιμῆς χωρίζει τὸ γυνί-
ο του ἀπὸ τὴν ἀδελφὴ τῆς. Ἐσὺ ἂν ἔχης
καρδιά νὰ τὴν πάρεθ'—πῶς τὴν,

Μάρκος.—Ὁχι, ἀλλὰ τί συμφορὴ!

Καράλης.—Ἐλα ἐμπρός πῆγαινε τῶ-
ρα! Ἐσὺ δὲν φταῖς σὲ τίποτε!—Ἀλλὰ ἔτοι-
μάσου γρήγορα νὰ μὴν ἔχουμε ἄλλες ἱστο-
ρίες. Μὴ μᾶς ξεφανερῶθῃ ἐδῶ ἡ ἡ Λου-
ζα ἢ ἡ μητέρα τῆς καὶ ὕστερα δὲν ἀνακατεῦ-
ομαι καθόλου Μάρκο. Ἀλλὰ σὺ μοῦ εἶπες
ὅτι σκέφθηκες καὶ ξανασκέφθηκες καλὰ
Τώρα τί εἶσαι ἔτσι τρομαγμένος καὶ ἀναπο-
φάσιτος; Τί διστάζεις;

Μάρκος.—Δὲν σοῦ φαίνεται ἓνα μέγα
δῖλημα, Στέλιο;

Καράλης.—Ἐγὼ τῶλμα.

Μάρκος.—(ἀμίλητος, κρατώντας τὸ
κεφάλι του προχωρεῖ ἀργὰ πρὸς τὴν
ἀριστερὰν θύραν. Ἀπὸ τὸ βάθος γυ-
ρίζει ὄπισθεν) Πῶς νὰ ἴδω τὸν ἀδελφὸ
μου Στέλιο;

Καράλης.—(εὐθύμα) Τὸν φοβάσαι;
(γελά) Μήπως γιὰτὶ εἶνε Εἰσαγγελέας; Ἐ-
λά πῆγαινε, Μάρκο. Θὰ τοῦ δώσω ἐγὼ ὅλες
τὰς εἰκόνας ὅσες τοῦ χρειάζονται γιὰ νὰ κρί-
νῃ σὰν εἰσαγγελέας καὶ σὰν ἄνθρωπος.

Μάρκος βγαίνει

Καράλης.—(μόνος) Ἐνα δῖλημα τι-
μῆς... Κυττάξ' τε Μιὰ γυναῖκα ἔχει γεν-
νητὴ ὁμορφὴ, γοητευτικὴ, σαγηνευτὴ,
φιλοσοφικὴ, ἐρωτοτοσασκίστρα. Τὰ πῆγαινε ἀπ'-
ἐδῶ τὰ πῆγαινε ἀπ' ἐκεῖ, πιάνει ἓναν διό-
τρεῖς ἐραστὰς. Τοῦς χαρίζει ὅτι ἔχει μιὰ γυ-
ναῖκα νὰ ἀποχαρίσῃ στερεὰ—καὶ τὴν ὑπερτά-
την θυσίαν—τὸ χάρισμα τοῦ κορμιοῦ τῆς.
Ὑστερὰ τῆς χτυπᾷ τὰ μάτια ἓνας νέος, ὁ
μορφὸς, πλούσιος, καλὸς, τὸν ξετρολλαίνει,
τροπώνει σπῆτι του πῆγαινε καὶ στήνκαμα-
ρά του—ἐκτίθεται ἐπίτηδες μαζί του γιὰ
νὰ τὴν νυμφευθῇ. Δῖλημα τιμῆς!...
Πῶς θὰ τὸ λύσουμε λογικὰ αὐτὸ τὸ δῖλη-
μα τῆς τιμῆς;

(Ἀκολουθεῖ)

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

I

Ἀπλὲ τζομπάνε, στοῦ βουνοῦ τὴν ἄκρη καθισμένος
μ' ὀλόγυρα τὰ πρόβατα καὶ ἐπάνωθ' σου τ' ἄστρα,
πάρ' τῇ γλυκειᾷ φλογέρας σου καὶ ψάλλε τὸν καῦμό σου,
καῦμό γιὰ τ' ἄστρα τοῦρανοῦ, ποῦ δὲ μπορεῖς νὰ φτάς.

II

Νησάκι καλοθώρητο, στὴ μέση τοῦ πελάγου,
ποῦ σὲ χτυπᾷ οἱ ἀγέρηδες καὶ ἡ θάλασσα σὲ τρώγει,
μετὰ τῇ φτωχῇ ζωῦλα μας μοιάζεις, καλὸ νησάκι,
στοῦ πόνου τὸν ὠκεανὸ ποῦ βρίσκεται ἀπαρμένη.

III

Στοῦ Λόγου τὸν ἡλιόφωτο, ποῦ χτίζουν, Παρθενῶνα,
καὶ εἶν' τὰ παιδιὰ τ' Ἀπόλλωνα τεχνίτες, πλάστουργοι,
ποῦ μετὰ μιὰ σμῆλη ζωτικὴ τὰ μάρμαρα λαξεύουν,
ἀσύλληπτη στὰ μάτια μας ποῖα Πίστη λειτουργεῖ;

IV

Μὲς τὴν καρδιά μου ἀπαρκαμὸς καὶ ἡ νύχτα γύρω μαύρη
πένθιμο κρέπι ἀπλώθηκε. Τὰ πάντα ναρκωμένα.
Ἄστρο ψηλὰ δὲ φαίνεται, μόνο ἄστραπες σπαθίζουν
τὸν οὐρανὸ καὶ τὴν ψυχὴ. Ἀ! στὸ σταυρὸ καὶ ἐμένα....

V

Διαβατικὲς ἀπέρασα καὶ πλάνος ξαναγύρισα
στοὺς κόσμους τοὺς δλάνθιστους, τοὺς μοσχοβολισμένους,
καὶ ἐν' ἀνθὶ τοὺς δὲν ἔκοφα μὴτ' ἓνα ῥόδο μύρισα
μετὰ πόνο τοὺς φαντάστηκα σὲ λίγο πεδαμμένους.

VI

Θέλω δὲ θέλω τὸ σκοπὸ τῆς μοίρας μου πληρῶναι,
θέλω δὲ θέλω τῇ ζωῇ στὰ χέρια μου δουλεύω.
Πλάσμι καὶ πλάστης εἶμινα καὶ δουλευτὴς ἰδρώνω
νὰ ὑψώσω ἓνα βωμὸ στὸ φῶς, στὸν ἥλιο ποῦ λατρεύω.

VII

Χαρὶ, δὲ σὲ φαντάστηκα σὰ μιᾶς Ἀύγης σταγόνα
ἢ σὰν τοῦ κρύου δειλινοῦ τρεμόσβυστην ἄχτινα.
Σὰν ἀναστάσιμη γιορτὴ, σὰν τοῦ Μαγιοῦ τὰ κρίνα
σάγᾳπησα, μὰ γίνηκες τοῦ Ὁθέλλου Δυσδοκίμου.

VIII

Ἐχω πουλάκια στὴν καρδιά πολλὰ καὶ τραγουδᾷνε.
Ἐχω ῥυάκια, τὶ γλυκὰ—γλυκὰ ποῦ κελαρίζουν
καὶ τοὺς κοιμάμενους καῦμούς μετὰ χέρη νανουρίζουν,
ἔχω δὲν ἔχω τί καὶ τί, εἰς τὸ ποῦ μετὰ ρεῖνε.

IX

Οὐρανόκοσμος μέσα μου μιὰ χαρὰ πού με ζώνει
σὰν κισσὸς τὰ τειχώματα, σὰ λιγνὴ κλιματίδα.
Τὴν ἀστρόφωτη φόρεσα τῆς Ἀγάπης χλαμύδα,
τῆς Ἀγάπης, πού σήμερὰ σὲ Θεὸ μ' ἀνυψώνει.

X

—Στῆς ποικιλίας τῆ θάλασσα τὰ κύματα τῶν πόθων
τὶς τρικυμίες τῆς ζωῆς τὶς πλάθουν καὶ τὶς κλαίνε.
—Ἡ ποικιλία μυριόχρωμος Παράδεισος ἀνθίζει
καὶ τὰ πουλιά στ' ἀνθόκλαρα χίλια τραγούδια λένε

XI

Κάτω ἀπ' τὸ ντύμα τῆς μορφῆς, ζωὴ, θά τυραγνίσαι
πειθαρχημένη, στοὺς καιροὺς ἐκδήλωσιν νὰ βρῇς.
Γιαυτὸ κοινὰ τὰ ντέρτια μας θὰ κλαίμε ὀλημερίς
ἐγὼ ρυθμὸς καὶ στοχασμὸς καὶ ἐσὺ φῶς πού δὲ σβίεσαι.

XII

Ἄ τὰ μάτια πού δὲ βλέπουν καὶ δὲ θέλουνε νὰ ἰδοῦνε
ποιὲς λαχτάρες, ποιά σαράκια βασανίζουν τὴν καρδιά.
Τῆς ἀγάπης τὸ σαράκι, κι' ἂν γλυκὰ τὸ τραγουδοῦνε,
πόσο γλήγορα τὴν τρώει τὴν ἀθώα, καλὴ καρδιά...

XIII

Κ' ἐσύ; Ξεχώρισμα πικρὸ στὸν κόσμον τὸν ἀχώριστο
ῥεοφῶς τοῦ πλήθους τὸν ἀφρό καὶ λὲς πῶς εἶνε γνώση
ὅ,τι προβάλλει μοναχὸ κι' ἀταίριαστο κι' ἀγνώριστο.
Τοῦ κάκου· ἡ γενικὴ γραμμὴ τῆ γνώσης θὰ σοῦ δώσει.

XIV

Ἡ διπλὴ μορφή τοῦ κόσμου ἀξεχώριστη γιὰ πάντα;
Πάντα ἡ σκέψη μετὰ τὴ χάρη θάλαφροπετοῦν μαζί;
Πάντα ὁ ἄνθρωπος τάηδόνι θά γυρεῖ μετὰ στὸ δάσος
καὶ τάηδόνι θά ρωτοῦνε, τί πὲρ' ἀπ' τὸ δάσος ζῇ;

XV

Ἐγὼ γλυκοτραγουδοῦσα μετὰ τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ
τὸν ἔρωτα καὶ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀπλὴν καρδιά.
Ἐγὼ γλυκοκελάϊδισα πουλὶ μετὰ τὰ πουλιά
κι' ὅμως τὸ χάρο—ἀλλοίμονο—δὲν ἐδίωξα μακριά.

XVI

—Μάτια ῥεμβὰ, στοχαστικὰ, συλλογισμένα μάτια,
γιὰ πέστε μου, τὸ φέγγος σας, ποῦνε μιὰ θεία χάρη,
τάχα ποῖο θάμικ ἀγνάντεψε μέσα σὲ ποῖα παλάτια;
—Εἶδε μετὰ τοὺς ἀστροχορεοὺς τὸν ἔρωτα λυράρη.

ΤΑΚΗΣ ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑ. — ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΑ

ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Ἡ τάσις τῆς σημερινῆς κοινωνικῆς ἐξε-
λίξεως συνδυάζει τὸν ἰδεολογικὸν θεωρητι-
σμὸν μετὰ τὸν οἰκονομολογικὸν πραγματι-
σμὸν. Ἡ τοιαύτη μεταστροφή καὶ ἐκτρο-
πὴ τῆς νοοτροπίας τῆς κοινωνίας εἶνε ἐνέρ-
γεια ἀντιδραστικὴ ἐπὶ τοῦ ὑφισταμένου
οἰκονομικοῦ ἀτομικοῦ συστήματος. Ἡ κοι-
νωνία ζητεῖ τὴν διὰ μόρφωσιν τοῦ καὶ
προσαρμογὴν τοῦ ἐπὶ τῶν σημερινῶν ὅ-
ρων τῆς ζωῆς διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς κοινωνικῆς
καὶ οἰκονομικῆς ὁργανώσεως, διὰ τῶν συ-
νεταιρισμῶν. Ὁ συνεταιρισμὸς ἐκπληροῖ
τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τῆς κοινωνίας
συνδυάζων διὰ τῆς ἠθικοκοινωνικῆς καὶ οἰ-
κονομικῆς τοῦ λειτουργίας τὸν ἰδεολογισμὸν
μετὰ τὸν πραγματισμὸν.

Ἡ σπουδαιότης καὶ συμβολὴ τοῦ εἰς
τὴν συντελουμένην κοινωνικὴν καὶ οἰκονο-
μικὴν ζύμωσιν καὶ ἀναμόρφωσιν εἶνε ἀξία
πάσης μελέτης.

Ὁ συνεταιρισμὸς εἶνε ἡ χρυσὴ γέφυρα
ἡ ἐνώνουνσα τὸ κεφάλαιον μετὰ τὴν ἐργασίαν.

Ἡ Ἑταιρεία, ὄργανον τοῦ κεφαλαίου ἔ-
χει ἐμπορικὸν χαρακτὴρα, κερδοσκοπικὸν με-
σολογικὸν βαθμὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον
ἐκμεταλλεύσεως ἐπὶ τῆς παραγωγῆς καὶ κα-
ταναλώσεως.

Ὁ συνεταιρισμὸς, ὄργανον τῆς ἐργασίας,
ἐπιδιώκει ἠθικοκοινωνικὸν σκοπὸν. Τὴν οἰ-
κονομικὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἐργατῶν τοῦ
ἀγροῦ καὶ τῆς πόλεως καὶ σὺν αὐτῇ καὶ
δι' αὐτῆς τὴν κοινωνικὴν ἀνύψωσιν.

Ἡ Ἑταιρεία περιλαμβάνει ὁρισμένα ἀτο-
μα μετὰ καθωρισμένην περιουσίαν καὶ ἀπο-
κλείει πάντα ἄλλον, σπυρίζουσα τὴν ἑταί-
ρίαν τῆς εἰς τὰ ὑλικά κεφάλαια.

Ὁ συνεταιρισμὸς δὲν ἀποκλείει, ἀλλ' ἐ-
νώνει τοὺς ἀσθενεῖς οἰκονομικῶς ζητῶν

παρ, αὐτῶν ἠθικά κεφάλαια, ἵνα δι' αὐτῶν
δημιουργήσῃ ὑλικά κεφάλαια. Δὲν ἀποκλεί-
ει καμμίαν τάξιν, ἀλλ' ἐναγκαλίζεται καὶ περι-
βάλλει μετὰ τῆς αὐτῆς στοργῆς καὶ ἐκτιμῆ-
σεως τὸν ἐργάτην τῆς πόλεως μετὰ τὸν ἐργά-
την τοῦ ἀγροῦ, τὸν ἀστὸν μετὰ τὸν προλετά-
ριον, τὸν παραγωγὸν μετὰ τὸν καταναλωτὴν
ὑπὸ τὴν σκέπην μιᾶς νέας θρησκείας: «ὁ ἕ-
νας δι' ὅλους καὶ ὅλοι δι' ἕνα». Ὁ συνεται-
ρισμὸς ἀμβλύνει τὸν ταξικὸν ἀγῶνα, δὲν δι-
ακρίνει τάξεις, ἀλλὰ συντοίβων τοὺς φρα-
μοὺς καὶ τὰ τεῖχη των διεισδύει εἰς ὅλας
καὶ συλλέγει ἀπὸ ὅλας τὰ ἠθικά καὶ ἐργα-
τικά, ἀλλ' οἰκονομικῶς ἀσθενικά στοιχεῖα
διὰ νὰ τὰ θεραπεύσῃ οἰκονομικῶς καὶ τὰ
τονώσῃ ἰδεολογικῶς καὶ τὰ ἀνυψώσῃ κοι-
νωνικῶς καὶ τὰ ἀπαλλάξῃ πάσης ἐκμεταλ-
λέσεως, τὴν ὁποίαν ἀσχεῖ ἐπιστημονικῶς
πᾶς ἰσχυρὸς ἐπὶ παντὶ ἀδύνατον.

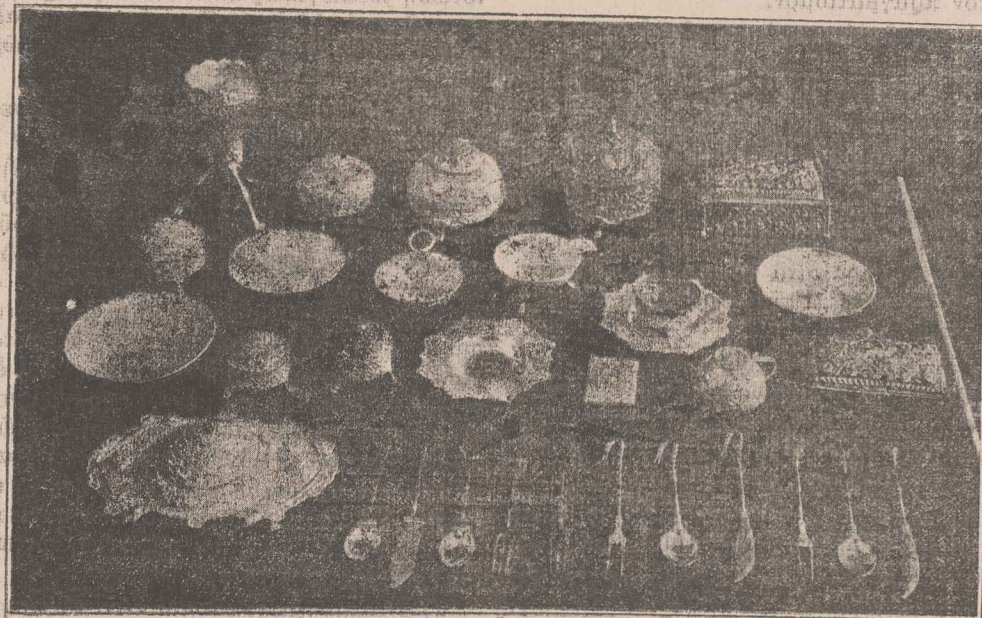
Οἱ ἐνθουσιωδέστεροί πατέρες τῆς συνε-
ταιρικῆς ἰδέας διαβλέπουν καὶ στηρίζουν ἐ-
πὶ τῆς συνεργασίας τῶν συνεταιρισμῶν τὴν
συνεργασίαν καὶ συμπόλυσιν τῶν ἐθνῶν
καὶ τὴν ἐπιβολὴν καὶ ἐξασφάλισιν διαρκούς
κοινωνικῆς εἰρήνης. Καὶ εἶνε πολὺ φυσικὸν
ὁ ἐργάτης τῆς πόλεως καὶ τοῦ ἀγροῦ, ὁ
παραγωγὸς καὶ καταναλωτὴς, ἐπιπεποτι-
σμένος μετὰ τὰς ἠθικάς ἀρχὰς καὶ δόγματα
τῶν συνεταιρισμῶν, μετὰ ἐλευθερίαν καὶ ἐ-
νεργὸν «ἐνυποδυναμισμὸν», προαγόμενος
οἰκονομικῶς καὶ ἐξελισσόμενος κοινωνικῶς
νὰ ποθήσῃ καὶ ἐπιδιώκῃ κοινωνικωτέραν
δοξάν καὶ νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν κοινωνικὴν εἰ-
ρήνην. Τὰ τελευταῖα συνέδρια τῶν συνεται-
ρισμῶν περὶ εἰρήνης ὁμιλοῦσιν εὐγλώττως
περὶ τοῦ θέματος τούτου.

Ὁ κυριωδέστερος σκοπὸς τῶν συνεταιρι-
σμῶν εἶνε ὁ περιορισμὸς εἰς τὸ ἐλάχιστον
καὶ μέχρι καταργήσεως τοῦ ἐμπορικοῦ κερ-

δους. Αντιστρέφοντες τοὺς ὑφισταμένους κοινωνικοὺς καὶ οἰκονομικοὺς ὅρους ἀναλαμβάνουσιν οὗτοι τὸν διοικητικὸν ρόλον τοῦ κεφαλαίου, μισθώνοντες αὐτὸ καὶ παρῶντες εἰς αὐτὸ «εὐλόγον μίσθωμα», ἃ ποροῦν ἐκ τῆς συμβάσεως μισθώσεως ὑπηρεσιῶν, ὑπὸ μορφὴν ὅμως ἐποζημιώσεως καὶ οὐχὶ κέρδους. Τοιοῦτοι συνεταιρισμοὶ κυρίως εἶνε οἱ παραγωγικοὶ καὶ οἱ τῆς καταναλώσεως, οἱ λεγόμενοι συνεταιριστοὶ, οἱ στηρίζοντες ἐπὶ τῆς αὐτοβοήθειας καὶ ἀλληλοβοήθειας τὴν ἀρχὴν τοῦ περιορισμοῦ ἢ τῆς καταργήσεως τοῦ ἐμπορικοῦ κέρδους. Ἡ ἐπέμβασις τοῦ κράτους εἰς τὰ τῶν συνεταιρισμῶν δὲν δύναται πάντοτε νὰ εἴγῃ ἐποικοδομικὴ εἰς τὸ ἔργον τῆς συνεταιρικῆς ιδέας. Ὅπου ὑφίσταται καὶ κρατικὸς σοσιαλισμὸς, τὰ κράτη ὡς ἐκ τῶν σοσιαλιστικῶν πολιτικῶν ἀρχῶν τῶν, δύναται γὰρ διαπαιδαγωγῆσαι καὶ νὰ ἀναπτύξουν τὴν συνεταιρικὴν ὁργανώσιν, «τὸν συγγεγατισμόν». Ἐκεῖ δὲν ὑφίσταται διαφορὰ ἐγγυῶν μεταξὺ κράτους καὶ κοινωνίας. Ὁ ποῦ ὅμως δὲν ὑφίσταται κρατικὸς σοσια-

λισμὸς, τὰ κράτη δὲν δύναται, ἐλλείψει σοσιαλιστικοῦ πολιτικοῦ προγράμματος, νὰ ὑποβοηθήσουν ἐνεργῶς καὶ τελεσφόρως τὸ ἔργον τῶν συνεταιρισμῶν. Ἐκεῖ δὲν δύναται νὰ ταυτίσωμεν τὰς ἐννοίας κράτους καὶ κοινωνίας. Ἐκεῖ ἡ ἰδιωτικὴ ὁμαδικὴ πρωτοβουλία δὲ ἀναπτύσσει τὴν συνεταιρικὴν ιδέαν. Αντιθέτως ἡ ἐπέμβασις τοῦ κράτους εἰς τὰ τῶν συνεταιρισμῶν θὰ θεωρηθῇ παρ' αὐτῶν ὡς ἀνάμειξις εἰς τὰ interra corporis αὐτῶν, ἢ ἀμβλύνῃ τὴν συνεταιρικὴν ιδέαν, θὰ δεσμεύσῃ τὰς συνεταιρικὰς ἐλευθερίας, θὰ φονεύσῃ «τὴν ψυχὴν» τῶν συνεταιρισμῶν, τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς τῶν, τὴν αὐτοβοήθειαν καὶ ἀλληλοβοήθειαν, τὸ αὐθυπεύθυνον καὶ ἀλληλεγγύη, τὴν αὐτοδιοίκησιν, τὴν πρωτοβουλίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν τῶν.

Εἰς τὸν βωμόν τοῦ συνεταιρισμοῦ θυσιάζεται ὁ ἀτομισμὸς. Ἡ θυσία χάριν τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Τὸ ἀτομὸν ἔχει ἠθικὴν ὑποχρέωσιν γὰρ προσφέρει εἰς τὴν κοινωνίαν τὰς ὑπηρεσίας τοῦ ἐναντι καὶ εἰς ἀντάλλαγμα ἄλλων τόσων ὑπηρεσιῶν καὶ ἐνεργειῶν

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΧΡΥΣΟΧΟΪΑ. Ἀπὸ τὰ ἐκθέματα τοῦ Καταστήματος

Δ. Τζουμάκα καὶ υἱὸν εἰς Δελφούς

(Φωτ. Κουτσαβέλη)

τὰς ὁποίας προσφέρει ἡ κοινωνία εἰς αὐτόν. Καὶ θὰ προσφέρει τοιαύτας ὑπηρεσίας πρὸς τῆς συνεταιρικῆς ὁδοῦ, τῆς ὁδοῦ τοῦ λυσιγλυπτικοῦ. Θὰ ἐργάζεται ὁ εἰς αὐτὸν καὶ θὰ συνεργάζονται ὅλοι διὰ τὸν ἑα. Ἡ ἠθικὴ ἀρχὴ τῆς ἀλληλεγγύης θὰ εἴναι ἡ χρυσὴ ἀλυσσος ἡ ὁποία θὰ συνδέῃ τοὺς μέλη τοῦ συνεταιρισμοῦ. Καὶ ἂν δὲν ἔχῃ τὸ ἄτομον τίποτε τὸ ἐνεργητικὸν νὰ προσφέρει εἰς τὴν κοινωνίαν, ἂς προσφέρει κατ' ἀποκρίσιν τὸν ἐργασμὸν τοῦ.

Ὅταν θυσιάζεται ὁ ἀτομισμὸς εἰς τὸν βωμόν τῆς συνεταιρικῆς ιδέας, δὲν θυσιάζεται ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία, ἡ πρωτοβουλία, αἱ πνευματικαὶ καὶ ψυχικαὶ δυνατότητες, τὰ ἠθικὰ καὶ διανοητικὰ κεφάλαια τῆς ἐννοίας τῆς προσωπικότητος. Ταῦτα ἐκδηλώνονται ἐνεργότερον καὶ τελεσφορότερον εἰς τὸν συνεταιρισμόν, ἀλλ' ὑπὸ ἄλλην μορφὴν καὶ πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν τοῦ ἐργασιακοῦ συμφέροντος, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀνθρωπιστικὴν κατεύθυνσιν τοῦ ἠθικοκοινωνικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Ὅταν τὸ ἄτομον ὑποταχθῇ εἰς τὴν συνεταιρισμένην κοινωνίαν, τότε εἰς ταύτην θὰ ὑποταχθῇ καὶ διὰ ταύτης θὰ ὁργανωθῇ ἡ ἀναρχικὴ καὶ ἀπερμάτιστος παραγωγή. Δὲν θὰ ἔχωμεν τὰς φυσιογνωμίας τῶν μεγαλοπυγιστημάτων, τὰ τέκνα τῆς οἰκονομικῆς νοσηρίας, δὲν θὰ ἔχωμεν τοὺς θουρικούς βασιλεῖς τοῦ ἀτομικοῦ πλούτου, δὲν θὰ ἔχωμεν συλλογικὰ προσφιλῆ ἐνσώκοντα καὶ προάγοντα τὸν κοινωνισμόν.

Υπάρχοντες συνεταιρισμοὶ ἀφιστάμενοι καὶ παρεκκλίνοντες τῶν καθαρῶς συνεταιριστικῶν ἀρχῶν. Οἱ συνεταιρισμοὶ οὗτοι παρέχοντες ὑλικά καὶ ἠθικά προνόμια καὶ δικαιώματα

τα εἰς ὁρισμένους συνεταιρισμοὺς παραβιάζουσι τὸν δημοκρατικὸν χαρακτῆρα τῶν συνεταιρισμῶν, δίδουσι τὴν μορφὴν τοῦ ἀτομικοῦ εἰς αὐτοὺς, ὑποβάλλουσι τὸν ἐργασμὸν ἀντὶ τὸν ἀσβλύνουσι, καταργοῦσι τὴν ἠθικοκοινωνικὴν καὶ ὑλικὴν ἰσότητά των συνεταιρίων καὶ θέτουσιν εἰς μειονεκτικὴν μοῖραν τοὺς ἀδυνάτους συνεταιρίζοντες. Ἡ ἀρχὴ τῆς ἀλληλεγγύης, ἡ ὁποία ἐνσαρκώνει τὴν συνεταιρικὴν ιδέαν καὶ ἡ ὁποία παρέχει εἰς τὸν ἀδύνατον τὴν ἀλληλεγγύον δύναμιν, τῆς ὁποίας στερεῖται, τὸ πλεονάσμα τῶν ψυχικῶν καὶ ὑλικῶν ἱκανότητων κατ' ἀλληλεγγύον τρόπον, μὴ ἐξασθενοῦντα ἀλλ' ἐνισχύοντα καὶ ἐξυψώνοντα ἡθικῶς καὶ ὑλικῶς τὰ πρόσωπα τὰ ἀφιερωμένα αὐτὰς εἰς τὸν ναὸν τῆς συνεταιρικῆς ιδέας.

Καὶ συγκεκριμένως: Υπάρχοντες συνεταιρισμοὶ διανεμόντες μερίσματα ἐκ τῶν κερδῶν τῶν εἰς τοὺς συνεταιρίζοντες κατὰ διαφόρους βαθμοὺς καὶ τρόπους.

Ἄλλοι κατὰ κεφαλὰς, ἄλλοι ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μερίδων κτλ. Οἱ πρῶτοι, οἱ κατὰ κεφαλὰς διανεμόντες μερίσματα, παραβιάζουσι τὰς κοινωνικὰς ἀρχὰς τοῦ συνεταιρισμοῦ, καθ' ὅσον τὰ κέρδη πρέπει νὰ διατίθενται πρὸς κοινὴν ὠφελίαν, δι' ἔργα καὶ πράξεις κοινωνικὰς, ἐνυπηρετούσας τὴν ὁλότητά. Οἱ δευτεροὶ, οἱ διανεμόντες κέρδη ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνεταιρικῶν μερίδων, καὶ παρέχοντες ἀναλόγως αὐτῶν διοικητικὰ καὶ ἠθικά προνόμια καὶ δικαιώματα, ταυτίζονται εἰς πολλὰ σημεία μετὰ τὰς ἐταιρείας, ἀμβλύνουσι τὸν συγγεγατισμόν καὶ προσεγγίζουν τὸ κεφάλαιον.

Γ. ΑΧ. ΒΑΝΤΖΙΟΣ

(Ακολουθεῖ)

αγιαδές τρώγοντας τὰ χωράφια του διὰ τὰ γρόσια των.

1: Διὰ τὸν Ἅγιον Νικόλαον Κοπάνου ἐρύπιον κατὰ τὸ παρὸν καὶ μέλει διὰ νὰ γίνῃ κατὰ τὸν μάρτιον ὡς εἰς τὸν λογαριασμόν Σὰς ἀναφέρωμεν. Ἐχόντες οἱ ἐπίτροποι εἰς χεῖρας τῶν πέντε χιλιάδες γρόσια συναγμένα κατὰ καιροῦς, ἀπὸ τὰ εἰσοδήματά των.

1: Διὰ τὸ μοναστήριον Βελᾶ ἡστερημένον ἀπὸ ἡγοῦμενον καὶ ἀπὸ ὑποτακτικῶν ἐξ αἰτίας τῆς διαφωνίας τοῦ ἀγίου Βελᾶ καὶ Κονίτσης διαδέχεται, ὅστις θέλει διὰ νὰ τὸ οἰκιοποιήσῃ διὰ λόγου τὸν οἱ δὲ ζαγορίσιοι ὁμοίως καὶ αὐτοὶ τὸ οἰκιοποιῦνται ὡς διὰ κὸν τους καὶ μένει κατακλυσμένος ἕως τὴν σήμερον χωρὶς νὰ ἔχῃ μὴδ' ἡγοῦμενον μὴδ' ὑποτακτικῶν, σήμερον αὕτη ἡ ὑπόθεσις πολεμεῖται εἰς Κων/πολιν ἀπὸ τοῦς

διαληφθέντας Ἅγιον Βελᾶ καὶ ζαγορίσιους. Π. ἴσως ἀπὸ τοῦς δύο θὰ τὸ οἰκιοποιήσῃ; Καὶ αὐτὸ διὰ τὰ ἐν βουκουρεστίῳ πολυλά ἰσοδήματα τοῦ ὑποστατικοῦ.

Ἐν τούτῳ μένομεν μὲ ὅλον τὸ προσήκον Σέβας καὶ σὰς προσκυνούμεν ταπεινῶς τῆς πανευγενείας Σας.

Προθυμότητοι καὶ ταπεινοὶ λόλοι

ΑΓ. ΦΙΛΙΟΣ

Θ. ΛΑΜΠΑΔΑΡΗΣ

Μ. Γ. Εἰς τὴν ἐσώκλιστόν μας εἶνε περιλαμβανόμενος ὁ Γενικὸς λογαριασμός — Ἐνα γράμμα τῆς κοινότητος καὶ ἕτερον ἰδιόκ μου.

Θ. ΛΑΜΠΑΔΑΡΗΣ

Leonce Depont

ΓΙΑ ΣΕΝΑ

Σὰν σ' ἀγαπούσα τόξερα, πῶς θάταν νὰ ὑποφέρω,
Πῶς κάθε φλόγα νεανική λίγον καιρὸν βαοτᾶ....
Κι' ἴσως ἔτσι δὲ θάπρεπε, ἀπλὰ νὰ σοῦ προσφέρω
τὴν κουρασμένη μου καρδιά, πού οἱ πίκρες τὴ μαρμύριαν.

Σὰν σ' ἀγαπούσα τόξερα, πῶς δὲν θάργοῦσε ἡ μέρι
Ποῦ θάβλεπα τὸ βλέμμα σου ἀδιαφορία γεμάτο,
Καὶ πῶς καθένα ἀπὸ τὰ ἀργὰ, τὰ μάταια βήματά μου
Θάταν γιὰ μένα μιὰ πληγὴ καινούρια, ποῖο βαθεῖα....

Τόξερα... Μὰ δὲ δίστασα, σὰν ὅπως δὲ διστάζει,
ἡ κρουσταλλένια, διάφανη, ἀθώα νεροσυρμὴ
Ποῦ πάντα πρὸς τὴ θάλασσα, ἀργὰ—ἀργὰ θὰ γείρη
Στὴ θάλασσα ποῦ ὀλάφριστη εὐθὺς τὴν καταπίνει...

20-4-930

Ἀπόδοσις Σ.Μ.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΕΣ ΗΘΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ο ΓΑΪΛΗΣ

Ὁ Γαῖλης εἶταν τὸ μεγαλύτερο βώϊδι τοῦ χωριοῦ μας.

Ὅπως τὸ μαῦρο πρόβατο λέγεται ἁγίον, τὸ μαῦρο γίδι νιάγκρο, τὸ μαῦρο σκυλὶ κοράκης ἢ κοράκινο, ἔτσι καὶ τὸ μαῦρο βώϊδι λέγεται γαῖλης.

Ὁ Γαῖλης εἶταν ἓνα βώϊδι, ποῦ δὲν εἶχε ταῖρι στὸ χωριὸ μας καὶ ο' ὅλα τὰ περὶ χωρὰ, κι' ὅταν ὦρε γυιὲ μου, ἔβγαине στὴ ράχη καὶ μούγκριζε: «Μουσουρούου» τὸν ἄκουε ὅλο τὸ χωριὸ καὶ ἔλεγε:

—«Ὁ Γαῖλης τοῦ Λέτα μουγκρίζει»!

Ἀλλὰ καὶ στὸ χωράφι δὲν εἶχε ταῖρι ὁ Γαῖλης.

Ὁ Λέτας εἶχε καματερά βώϊδια πρῶτα—πρῶτα; τὸν Γαῖλη, ὕστερα τὸν Τρυγόνη καὶ τὸν Μελίσση. Ὁ Τρυγόνης ἔκανε χωράφι μὲ τὸν Γαῖλη ἀπὸ τὸ πρῶτο ὡς τὸ μεσημέρι μόνον, κουρჩχόνταν κι' ἀπὸ τὸ δειλινὸ ὡς τὸ βράδυ ἐπαίρνε τὴν δεσφί του ὁ Μελίσσης, ἐνῶ ὁ Γαῖλης δούλευε ἀπὸ τὸ πρῶτο ὡς τὸ βράδυ ἀσυνάλλαχτος! Καὶ μὴ νομίζετε ὅτι ὁ Τρυγόνης καὶ ὁ Μελίσσης εἶταν τίποτα βώϊδια τῆς ἀράδας. Καθόλου! Εἶταν κι' αὐτὰ βώϊδια διαλεχτά, ἀλλὰ δὲν μπορούσαν νὰ παρκαβοῦν μὲ τὸν Γαῖλη ἀπὸ τὸ πρῶτο ὡς τὸ βράδυ τὸ καθένα καὶ ἔτσι ὁ Γαῖλης ὅλο ζούσαν ἀπὸ τὸ πρῶτο ὡς τὸ μεσημέρι μὲ τὸν Τρυγόνη, κι' ἀπὸ τ' ἀπομεσήμερο ὡς τὸ βράδυ μὲ τὸν Μελίσση. Κανένα ἄλλο βώϊδι δὲν μπορούσε νὰ κάμῃ χωράφι ἀπὸ τὸ πρῶτο ὡς τὸ βράδυ συγκρατούμενα μὲ τὸν Γαῖλη, γιατί θάσκαζε χωρὶς ἄλλο!

Εἶχε καὶ κατὶ κέρατα—μὲ συμπέδιο—ὁ Γαῖλης μακρὰ μισή ὄρνιξ τὸ καθένα καὶ γυρισμένα πρὸς τ' ἄκρον, σὰν λόγχες, ποῦ δὲ τῶβανε τίποτε χέρι ἀπάνω του. Τοῦχε ριχτὴ μιὰ φορὰ ἕνας λύκος, γύρισε κάπως τὸ λαιμὸ του ὁ Γαῖλης, ἐσκύψε τὸ κεφάλι του καὶ τῶβανε μιὰ τοῦ κύρ—λύκου στὴν κοιλία δὲ τὸ δεξιὸν κέρατο, ποῦ τοῖν πέρασε πέρα καὶ πέρα καὶ τὸν βάσταξε καρφενένου καὶ μετέωρον στὴν ἀγέρα ὡς πεῖραξε ὁ βαλμάς καὶ τὸν ἔβγαλε φόριον!

Ἐκεῖ, ποῦ βοσκούσε ὁ Γαῖλης, δὲν εἶχε γονεῖ ἄλλο βώϊδι κοντὰ του, κι' ὅταν ἔβ

γαζε τὸ πρῶτο ὁ βαίμας ὅλα τὰ γιλάδια τοῦ χωριοῦ γιὰ νὰ τὰ πᾶν στη βοσκή, ἢ τὰ μάερε τὸ βράδυ ἀπὸ τὸ λειβάδην τὸ χωριὸ, ὁ Γαῖλης εἶταν μπροστὰ ἀπ' ὅλα τὰ βώϊδια, ἀρχηγὸς τῆς ἀγέλης. Νόμιζε κανεὶς ὅτι ὅλα τ' ἄλλα βώϊδια καταγαβαίνουν ὅτι εἶταν ἀνώτερες τῶν καὶ τῶκαναν δρόμοι.

Ὅλοι οἱ Λεταῖοι εἶταν ὁ Γαῖλης καὶ τὰ μάτια τους! Τὸν εἶχαν μὴν σταῆν καὶ μὴν βρέξῃ. Ἐρχίζονταν στ' ὄνομα του. Τὸν εἶχαν καμάρι τους, ἐμελίον καὶ κολάνα τοῦ σπητιοῦ τους. Ὁ μεγαλύτεροί τὸν εἶχαν, σὰν παιδί τους, οἱ μεσιανοί, σὰν ἀδερφὸ τους κι' οἱ μικρότεροί, σὰν δεῖο τους. Εἶταν γέννημα καὶ θρέμμα τοῦ σπητιοῦ τους, τὸν εἶχε γεννήσῃ ἡ Γαῖλω, μιὰ γελᾶδα, σὰν ἀπορεία, κι' αὐτὴ γέννημα καὶ θρέμμα τοῦ Λεταῖκου σπητιοῦ, τὸ μόνον γελᾶδι, ποῦ εἶχε γλυτώσει ἀπὸ τὴν ρημεύλα, ποῦ εἶχαν κάνει οἱ Ἀρβανίτες, στὴν ἐκπανάστασιν τοῦ 1854, ὅταν βυῖκε ὁ Θεόδωρος Γρίβας γιὰ νὰ πάρῃ τὰ Γιάννινα κι' ὅλη τὴν Ἠπείρον, καὶ δὲ τὴν ἔπερνε, ἀλλ' ἀνάθεμα καὶ τριανάθεμα τῆς ἀντιχριστῆς φραγκιᾶς, ποῦ προστάτεψε τὸ τοῦρκο ἐναντίον μας!

Κάθε πρῶτο, τὸν χαίρινον, ὅταν παχνιάζον τὰ καματερά, δὲ πᾶναι ὅλοι οἱ Λεταῖοι στὸ κατῶν, σὰν νὰ ποῦμε, νὰ χαιρετήσουν τὸν ἀγαπημένο τους τὸν Γαῖλη, καὶ νὰ τὸν ρωτήσουν πὺς πέρασε τὴν νύχτα, κι' αὐτὲς, σὰν νὰ καταλάβαι νὰ τὴν τιμῇ, ποῦ τῶκαναν, καὶ τὴν ἀγάπη, ποῦ τῶδειχναν, γύριζε τὸ γράμμον τοῦ τὸ κεφάλι, σὰν νὰ ἀντιχαιρετοῦσε τοὺς ἀγαπημένους του, ποῦ τὸν χαιδεύαν, τὸν περιποιούνταν, καὶ τὸν ἀγαπούσαν τόσο ποῦ. Ἀλλ' ἀπάνω στὸ καλὸ, ζήμερως καὶ μιὰ μαῦρη μέρα, ποῦ τὴν στίγμ' αὐτὴν πῆκε μέσα ὁ Κολιός, ὁ προσηγορευτὸς τοῦ σπητιοῦ, δὲν ποῦνθηκε καὶ τοῦ ὁ Γαῖλης, ἀλλὰ γύρισε τὸ γρήμνον του τὸ κεφάλι καὶ τὸν ἀντιχαιρήσῃ.

—Γαῖλη! Γαῖλη! (Τοῦ χῶναζε ὁ Κολιός)

Τὶ κά'ν' ἔτσι, Γαῖλη;

Κι' ο Γαίλης, αντί να στρέψη, σάν άλλοτε το μεγαλόπρεπο κεφάλι του χαρούμενος, μ' εκείνα τὰ ὡμορφα μάτια του, ποὺ εἶται σάν δυὸ διακοφέντα μέσα στὰ κατάμαυρα σύννεφα, ἀπόλυκε ἕνα βαθὺ μουγκριτὸ, σάν ἀναστεναγμὸν καὶ σάν πόνον.

«Ο Κολιὸς πετάχτηκε ἀπὸ τὸ κατώγι κλαίγοντας καὶ φωνάζοντας. Κάτι μῶπα-θε ὁ Γαίλ' εἰς μου! "Αχ! ἡ ψυχὴ μου!

Στὲς φωνὲς τοῦ Κολιὸς ἀντραλεύτηκε ὅλο τὸ σπίτι: «Ο Γαίλης ἄρρωστος!» Χάλασε ὁ Κόσμος γιὰ τοὺς Λεταίους. Δὲν μπορούσαν νὰ φαντασθῶν ὅτι εἶταν δυ' αὐτὸ νὰ πάθῃ τίποτε ὁ Γαίλης τους, κι' αὐτοὶ νὰ μποροῦν νὰ ζήσουν στὸν Ἀπᾶνω Κόσμο!

Ἐμπηξε μιὰ φωνὴ ἡ Κολιὸς, ἡ μεγαλὺ τερὴ τοῦ σπιτιοῦ:

"Αχ! ἡ σκύλα, ποῦ νὰ τὸ βρῇ ἀπὸ τὸν θεὸ, τί μᾶς ἔκανε! "Αχ! ποῦ νὰ τῆς βγοῦν καὶ τὰ δυὸ τῆς τὰ γκαβά!

Ἐννοοῦσε τὴν Τσίταινα, μιὰ καλὴ γειτόνισά μας, ποὺ μπορούσε ὅμως νὰ σκίση πέτρα μὲ τὸ μάτι της. Δὲν εἶταν κακὴ

γυναίκα ἡ καυμένη, δὲν γακολογοῦσε ποτὲ κανέναν, οὔτε σίκανα ἔβανε ἀνάμεσα στὴν μιὰ ἢ στὴν ἄλλη, οὔτε εἶχε μολώσει καμμιά φορὰ μὲ κανέναν, ἀλλ' εἶχε ἕνα μάτι(1)... ἀλλ' εἶχε ἕνα μάτι--δεὲς σχωρὲς τῇ! — ποῦ μπορούσε, ὅπως εἶπα, νὰ σκίση πέτρα! Παιδιά μωρὰ, ἀρνιά, κατσιάκια, φορδακια, μοσχάρια, γαῦ-δουράκια ἄκόμα, κι' αὐτὰ ἄκόμα τὰ πουλιά τῶν κλωσσαριῶν τὰ παραμέριζαν γιὰ νὰ μὴν πέσῃ τὸ μάτι τῆς Τσίταινας! Κι' αὐτὴ ἡ καυμένη γνώριζε τὸ κακὸ, ποῦ κοιμῶνταν μέσα στὸ μάτι της, σάν φεῖδι μὲς στὴν κουφάλια, κι' ἀπόφευγε νὰ τὰ βλέπῃ. "Αλλ' ἂν τύχαινε νὰ πέσῃ ἡ ματιά της σὲ κανένα ἀπ' αὐτὰ τὰ μικρὰ, ποῦ παίρνουν εὐκολὰ ἀπὸ μάτι αὐτὰ, γιὰ νὰ προλάβῃ τὸ κακὸ, (2) ἔτρεχε καὶ τοὺς ἔδινε σιάλι (3)... Ἀλλὰ καμμιά φορὰ ἐνεργούσε τὸ μπιτὶ της καὶ σὲ χοντρά ζώα, σάν καληώρα τῶρα μὲ τὸν Γαίλη, καὶ σὲ μεγάλους....

Ἡ Κολιὸς εἶπε προσταχτικὰ στὴν συννη φάδα τῆς τὴν Σπύραινα, ὡς μικρότερη ἀπ' αὐτὴ στὴν τάξη τοῦ σπιτιοῦ:

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Πότε θαρθεῖ ἡ ἐπίσημη στηγνὴ νὰ ξεποστᾷ τὸ λιγισμένο μου κορμὶ ἀπ' τὴν διαδρομὴ, τὸν ψυχικὸν ἀπαυδημὸ πλέον νὰ μὴν ταράσσει ἡ ἀγωνία, θανάσιμη σφραγίδα στὴ ζωή.

Τάχα θαργήσει—νᾶξερα, νὰ πέσει ἡ κρούα αἰλαία στὴ νύχτα τὴν ἀσβωλερὴ, στοὺς ἀπολυτρομοὺς, νὰ χαιρετήσω τ' ὄραμα ποῦ θά φανεῖ στὴ νύκ (ν) ἀνατολή, νὰ διαλυθοῦν αἱ πίκριες στοὺς ἀτμούς.

Ὁρθὸς βλέπω νὰ χάνεται κι' ἡ τελευταία ἡμέρα, στὴν ἴδια θέσῃ σ' ἔκταση νὰ μὴν ὦρα πολὺ. Ἐγείνα μύστης τῆς τραγῆς σοφίας ἐδῶ πέρα καὶ φεύγω αἱματόβρεχτη φορώντας τὴ στολή.

Τέλειωσαν ὁ προσορισμὸς καὶ δὲν εἶνε γιὰ σχολή. Ἐμπρός πηγαίνω ἀτάραχος, τὸ βῆμα μου γοργό, δὲ θέλω πιά νὰ κατοικῶ στὴ μισεμένη πόλιν. Ἀργεῖς ναρθεῖς: συντόμευσιν ὅμως γνωρίζω ἐγὼ—

Δ. Ν. ΓΑΛΑΝΗΣ

—Τὶ κάδεσαι, μωρὴ, μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα, σάν νύφη ἀπὸ Δευτέρου; Πᾶρ' τὸ φλιτζάν καὶ πετάξου νὰ παρ' ὅ, σι. κ. λ. ἀπ' τὴν ἀντίχριστη, ποῦ νὰ τῆς εἶχαν ρέψ' καὶ νὰ τῆς ρέψουν τὰ δυὸ φωτερὰ τῆς!

Ἡ μάννα μου, ἀκούοντας αὐτὸ τὸ μεγάλο τζαβαλειὸ τῶν Λεταίων, βγήκε στὸ παραθύρι καὶ ρώτησε:

—Λωρὲ τί πάθαταν αὐτοῦ πέρα καὶ τζα θαλιάζεστε ἔτσι;

—Τὶ πάθαμαν, ρωτᾷς; (Ἀπελοπιστικὰ ἡ Κολιὸς.) Ἀρρωστήσε ὁ Γαίλ' ἀπὸ ματ'.. ἀπὸ βασκανία! Μᾶς τὸν γκέρισε, ποῦ νὰ τῆς εἶχαν ρέψ' καὶ τὰ δυὸ τῆς!

—Μὴν τὴν παίρνετε ἔτσι τὴν καυμένη τὴν γκαίκα στὸν καιμὸ σας! (Τῆς ἀπάντησεν ἡ μάννα μου.) Ποῖος ξέρ'; Τάχα νᾶν' αὐτῇ; Δρόμος εἶναι... Μπορεῖ νὰ πέρασε καὶ νὰ το βάσανε κανέναν ξένου. Ρ' ἔτε τὰ κάρβουνα (1) γιὰ νὰ βρῆτε ἐκεῖνον ποῦ σας ἔκανε τὸ κακὸ.

—Ἀλήθεια (εἶπε κάποιος ἀπὸ τὶς Λεταίους) νὰ ρίξουμε τὰ κάρβουνα!....

—Ἀχ! χαλασιὰ του τί ἔπασαν!

Εἶπε ἡ μάννα μου καὶ τραβήχτηκε ἀπὸ τὸ παράθυρο, καὶ μπαίνοντας μέσα, ἔβαλε στὸ ξονάρι τὴν ρόκκα τῆς κι' ἔτρεξε στὴ Λεταίνα, ὅπου εἶχαν μαζεθῇ καὶ ἄλλοι χωριανοί.

Μέσα στὸ σπίτι ἔρριχναν τὰ κάρβουνα. Εἶχαν μιὰ ποτήρα γεμάτη νερὸ παρκαπᾶν ἀπὸ τὴν μέση, κι' ἡ Κολιὸς ἔπαιρνε μὲ τὴν τσιμπίδα ἀπὸ ἕνα ἀναμμένο κάρβουνο τ' ὀνομάτιζε τινος εἶταν καὶ τῶρριχνε μέσα κι' ἔκανε ἕνα μεγάλο «ζιάζζζζ». Τὸ πρῶτο εἶταν τοῦ Ἀώλη, τὸ δεύτερο τοῦ Τσιόλη,.... τὸ τρίτο τοῦ Ἡλίου, τὸ τέταρτο τοῦ Στέργιου.... Ἐρρίξε ἔπειτα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο κι' ὅλων τὰ κάρβουνα στέκονταν ἀπάνω στὸ νερὸ. Ἐρχεται τελευταία καὶ τ' ὄνομα τῆς Τσίταινας.

—(Τῆς Τσίταινας!)

Τὸ κάρβουνο ἔκανε ἕνα δυνατότερο «ζιάζζζζζζζ» ἀπὸ τ' ἄλλα καὶ κατέβηκε ἄμεσως στὸν πάτο τῆς ποτήρας!

Νά τῆς! Αὐτὴ εἶναι! (φώναξαν αἱ γυναῖκες μ' ἕνα στόμα) Αὐτὴ ποῦ νὰ τῆς εἶχε ρέψ' τὸ στρικό τῆς!

—Τρέξει (φώναξε ἡ Κολιὸς στὴν θυγατέρα τῆς τὴν Βασίλω) Παρ' ἕνα φλιτζάν

(1) Ὁ Λαὸς πιστεύει ὅτι ἡ βασκανία βρεκεται μόνον στὸ ἕνα τὸ μάτι ἀπὸ τὰ δυὸ.... Ἄν βρεῖσκονταν καὶ στὰ δύο μπορούσε νὰ χαλάσῃ τὸν Κόσμον ὅλον.

(2) Τὰ νεογνὰ θεωροῦνται— εὐκολότερα βασκανιμένα.

(3) Τὸ σιάλι θεωρεῖται ὡς τὸ μόνον γινώσκον τὴν βασκανία.

καὶ πετάξου στὴν ἀντίχριστη νὰ τῆς πάρ' ὅ, σι. κ. λ. νὰ ποτίσωμε τὸ βωίδι! Γρήγορα! Ἐκεῖν' ἡ Σπύραινα, ποῦ τὴν ἔστειλα ἐδῶ καὶ μιὰ ὥρα, πάη γιὰ μαμὴ καὶ θὰ μᾶς γυρίσῃ λεχώνα!

Μιὰ γειτόνισσα ἔφερε μιὰ ὀλκκερη φωλιά (κυνηγούνη) ποῦ στρέγει πολὺ στές βασκανιές.

Κυνηγὸς εἶναι ἕνα εἶδος ἀγριομελισσιῶν, ποῦ χτίζει τὴν φωλιά του με πηλὸ στα ψηλῶματα τῶν γωνιῶν, σάν τὸ χελιδόνι καὶ πολὺ καλύτερα ἄκόμα, κἀνει ἐκεῖ τ' αὐγά, κι' ὅταν νοιώθῃ τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, κλείεται μέσα, σφαλᾷ τὴν ἑρὰ τῆς φωλιάς του με τὴν ἴδια οὐσία καὶ πεθαίνει. Τ' αὐγά μὲ τὸν καιρὸ βγάζουν ἕνα εἶδος σχολικάκια, κι' αὐτὰ πάλι μεταμορφώνονται σὲ κυνηγόπουλα, ποῦ τριποῦν—λίγο ἀπὸ μέσα τὴν φωλιά καὶ βγαίνουν ἔξω στὴν ἀτμόσφαιρα γιὰ νὰ ἐπαναλάβουν καὶ ὅ, τι οἱ γονεοὶ τοὺς. Ἀλλὰ μένουν τὰ λείψανα, κυνιγούμενοιστὴ φωλιά στεγνωμένα, κι' αὐτὰ τὰ λείψανα, τὰ τρίβουν μὲ τὰ δυὸ δάχτυλα, τὰ κἀνουν σκόνη, καὶ μὲ λίγο χῶμα τῆς φωλιάς τὰ ρίχνουν σ' ἕνα ποτηρι νερὸ καὶ τὰ δίνουν στὸ βασκανιμένο ἀνδρῶπό, ἡ ζῶν νὰ τὰ πιῇ γιὰ νὰ ξεβασκανθῇ.

Ὡς ποῦ νὰ ξεκινήσῃ ἡ Βασίλω γιὰ τὸ σιάλι τῆς Τσίταινας, τῶρε ἡ Σπύραινα, καὶ σὲ μιὰ στιγμή τὸ σιάλι τῆς Τσίταινας, τὸ νερὸ τῶν καρβούνων, ἡ σκόνη τοῦ «κυνηγού» μὲ τὸ χῶμα, ἀνακατωμένα μαζὴ μὲ ἑπτὰ σταλαματιές λαδὶ μεγαλοπεφτιάτικο, καὶ τὰ πέντε μαζὴ τᾶρριξαν στὸ στόμα τοῦ ἄρρωστου βωίδιου μὲ τὸ χωνὶ καὶ τᾶπε.

—Ὅλα αὐτὰ (εἶπε ἡ πολύξερη μάννα μου) εἶνε καλά, ἀλλὰ χρειάζονται πλείότερα τ' ἀγιωτικά. Πρέπει νὰ πάτε φωνάζετε τὸν παπὰ νὰ διαβάσῃ τὴν εὐχὴ τῆς βασκανίας....

—Αὐτὰ πρέπει, ποῦ πρέπει, νὰ γίνῃ (εἶπε μιὰ γριά), ἀλλὰ καὶ τὸ γινώσκον δὲν πρέπει νὰ λείψ....

Καὶ στὴν στιγμή διατάξε ὁ Κολιὸς τὸ μικρότερό του τὸ παιδί, τὸν Τσιάρκο νὰ τρέξῃ στὴν Τσαρκοβίστα νὰ φέρῃ τὸν Παπὰ Θωμᾶ, τὸν ἐφημέριον τοῦ χωριοῦ μὲ τὸ εὐκολόγιν καὶ τὸ πατραχήλι, καὶ τὸν Παῦλο τὸν δεύτερο ξευγίτη, δίνοντας του καὶ μερικὲς τρίχες ἀπὸ τὰ ριζόνερατα τοῦ Γαίλη νὰ πάῃ στὴν Βελταίτα, ποῦ βρισκονταν ἡ κλειτὴ βασκανιμένη γητσια, ποῦ μπορούσε νὰ γιατρέψῃ καὶ τὸ χειρότερο βασκανιὰ ἀπὸ τὰ ριζόνερατα μᾶτι. Τὶ τὰ ἐβέλετε ὅμως ὅτι γιατρικό, κι' ὅ, τι γητεῖα εἶναι στὸν Ἀπᾶνω—Κόσμον, ὅλα τοῦ τάκαναν οἱ δυνατοχρημένοι οἱ Λεταῖοι τοῦ ἀγαπημένου τους, τοῦ Γαίλη,

(Ἀπολυθεῖ) Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ,

ΚΑΙ ΤΟΤΕ ΜΟΝΟΝ ΘΑ ΕΧΟΥΜΕ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΙ.

Τόν τελευταίο καιρό συνέβησαν εξαιρετικά γεγονότα που επιβάλλουν σε σκέψεις θλιβερές όλους κείνους που ενδιαφέρονται για τό μέλλον του Ελληνικού αθλητισμού. Και ποιος δεν θυμάται τό «Αμστερνταμ»! Τά Ελληνικά χρώματα δεν μπόρεσαν να κρατήσουν έστω και μία θέσι τριτεύουσας και ο κόνινος—αλλοίμονο—τό και έξοχην αυτό Ελληνικό φυτό—έδειξε πώς δεν βοήθει πια γνώριμες τες Ελληνικές κεφαλές. Και τό ποδόσφαιρο; άλλ' ακόμα τ' αυτιά μας βουίζουνε από τούς θρήνους και όδυμούς τών ένθουσιωδών φιλάθλων μας για τήν πανωλεθρία που έπαθε ή Έθνική ποδοσφαιρική ομάδα μας στό Βουκουρέστι. Πολλοί παραξενεύτηκαν και οι πιότεροι σκόρπισαν αφειλώδεντα εύθυνες σε πρόσωπα και σε πράγματα. Κι' όμως φυσικό ήτανε να γινεί ότι έγινε. Γιατί μόνο στόν Αθλητισμό που δεν γίνονται θαύματα, Η πρόοδος σημειώνεται με τό σταγονόμετρο, τό δευτερόλεπτο—ή κατωτάτη χρονική μονάδα, ή ανεπαίσθητη για τούς κοινούς θνητούς, γίνεται μικρά—μικρά κομμάτια για να ίκλινον τούτη τες πάντα ανικανοποίητες αθλητικές φιλοδοξίες, τό δε έκαστόν του μέτρου αποτελεί ζήτημα ζωής ή θανάτου για τούς μνηστήρας τής νίκης αθλητές. Τό αντίθετο βέβαια θάτανε παράξενο. Γιατί ο αθλητισμός μας δεν είναι αδιάθετος; άπλως είναι άρρωστος βαρεια, δεν θέλει για θεραπεία του Ινδικά έμπλαστρά, θέλει έγχείρηση δύσκολη χωρίς να είμεθα βέβαιοι άν δεν αποθάνη ο ασθενής. Και τούτο γιατί ο αθλητισμός μας δεν πατεϊ σε έδαφος γερό, του λείπει τό βάθος που σ' αυτό στηρίζεται και δυναμώνει, που λείπει ή συστηματική και πολύχρονη προπόνηση, του λείπει ή φυσική του τροφός, του λείπει με μία λέξη ή **Γυμναστική**. Αυτή είναι τό άλγος που καλλιεργεί τό χωράφι του σώματος για να φέρη τόν γλυκύν καρπόν τής νίκης. Αλλοιότιμα ο αθλητι-

σμός είναι καταδικασμένος να χρεωκοπήσει. Σ' αυτήν στηρίχτηκε ο αρχαίος Έλληνικός πολιτισμός και θανατωόγησε. Μόλις έννοιωσε τά ευεργετικά αποτελέσματα τής Γυμναστικής και στήν ψυχή και στό σώμα, σάν άλλος Αρχιμήδης φώναζε «εὐρηκα» και χωρίς δισταγμό τήν περιέβαλλε με στοργήν τήν εξαμε **κύριον μέσον αγωγής** τών παιδιών του, ίδρυσε γυμναστήρια τάς παλαιστράς έσκόρπισε τήν νεολαία στό ύπαιθρο να δέχεται άχόρταγα τ' ανεξάντλητα χάδια του άγέρα και του ήλιου, ή λέξη «παλαιστρίτης» ήτο ο τιμητικώτερος τίτλος για τήν νεολαία, ο δε παιδοτρίβης και ο Γυμναστής, οι έεροφάντες τής αρχαίας Γυμναστικής τέχνης έγιναν σωστοί δικτάτορες τής νεολαίας. Κι' έτσι οι Πανέλληνες γυμνάζονταν ή Ελλάδα άπ' τόνα μέρος ως τήν αντίθετη άκρη γίνηκε ένα άπέραντο γυμναστήριο, όπου με τήν αυστηρή επίβλεψη του γυμναστού φούντωνε και μεγάλωνε τό δένδρο του Αθλητισμού και έγινε τό μεγαλύτερο χαρκτηριστικό μις εποχής που δεν θά αποδάνη παρά με τόν θάνατον τής Ιστορίας.

Μά σήμερα τά πράγματα άλλαξαν. Με τό αποξένωμα που έγινε τής Γυμναστικής από τόν αθλητισμό, με τό φίλαθλο και κάποτε άρρωστημένο φίλαθλο άέρα που φυσάει από παντού και με τήν τάση που χαχακτηρίζει τό νεαρό αθλητή ν' άρπάξη ο πως—όπως μία νίκη χωρίς αυτή νάναι γέννημα μίας συστηματικής προπόνησης ο αθλητισμός μοιραίως παίρνει τό δρόμο του έκφυλισμού.

Έκτός άν... και είμαι βέβαιος πώς οι άγτίδες που πέφτουνε από τή φωτεινή διεύθυνση τής άρμόδιας άρχης θά βάλλουνε τά πράγματα στη θέση των.

Φ. ΔΟΥΜΑΣ.

ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

ΜΙΑ ΜΙΣ

Μικρή, αδύνατη, άσχημη, δειλή, φοβιτσιάρρα μπηκε μέσα από σαλόνι. Σολόνι κομψο και πολυτελώς έπιπλωμένο. Γύρω άπλωμένες όλες οι όμορφες και χάρες. Ξανθά κεφαλάκια, μέτωπα άπλάτα, μάτια γαλανά, μαύρα, καστανά, μάγουλα τρανταφυλένια, χείλια κοραλένια, δόντια μαργαριταρένια, στήθια καμπυλωτά, μπράτσα άσπρα μεστωμένα Κορμια, πόδια τορνευτά, σιλουέτες όλες όμοιες και χάρη. Γέλια χαρωπά πεπιωνταν στόν άέρα, λογια γλυκά έσμιγαν με τ' άγέρη, ματιές φλογερές σπινθηροβόλιζαν τήν κορεσμένη άτμόσφαιρα. Όλα μία ζωή, ένα χαδι, ένα γλυκό χαμόγελο. Κι' αυτή μικρή, αδύνατη, δειλή, φοβιτσιάρρα, σάν να χωρίς από ντροπή, μπηκε μέσα στο σαλόνι. Καμποσοι κύριοι, που τήν κύτταζαν με περιέργεια, άποτραβήχτηκαν άπ' τό φλέρι κι' άρχισαν να ψιθυρίζουν. Ένας χονδρός κοιλάρης, που θά παρίστανε, φαίνεται, τό «σοφό κομμάτι» τής παρέας, είπε. Κυττάξατε, πώς ή άμαρτία και ή άγνοια γεμίζει τόν άνθρωπο με θράσος. Και προσέθεσε: Άμαρτία γάρ θράσος, λογισμός δέ όκνον φέρει... Κι' ή κομψή συντροφιά έσκασε στα γέλια. Κάποιος άλλος, θέλοντας να κάμη πνεύμα, έπilogώντας τήν «φρομένην γενειάδα του» έφώναζε: Μά αυτή είνε έλονοσία... Κανένας όμως δε βέβηκε να γελάση. Κι' άλλος από τό στόμα του όποιου στάζει πάντα χολή και φάρμακι: μά σάν τά ήκουσα είπα, πώς αυτό τό παράξενο πλάσμα άκούει στο όνομα «ελά ο πία» νομίζω πώς ανήκει στο γένος τών λεπιτοδέερων έντόμων τής όμοιογενείας τών γεωμετρίδων... Α γι' αυτό εμφανίζεται τό καλοκαίρι θάνατ ψυχής, φαίνεται, συνεπλήρωσε ο προσθυμος χαϊρένιακος άμα περάση τό καλοκαίρι σβύστηκε κι' αυτή με τό πέσιμο τών φύλλων. Σε μία νύκτι ά εκεί κοντά καθισμένοι δυο καλλιτέχνες κύτταζαν κι' άκουγαν. Μία στιγμή ο ένας είπα στόν άλλο:—Τι λές; τήν κάμνον

καλλιτέχνημα; Κι' ο άλλος τάπάντησε χαρούμενα!— Γικτί όχι;

Και τήν πήραν να τήν κάμουν καλλιτέχνημα. Πόσο λυπόμουνε τούς κακομοιρηδες τούς καλλιτέχνες... Για φανταστήτε να χουν μπροστά τους ένα άγριοκόριτσο του βουνού, άγριολούλουδο τ' άγρού, μεταφωτεμένο στήν πολιτεία... Έπρεπε να φτιάσουν μία ύπαρξη τουλάχιστο άπλή κι' ώραια. Αλλά πώς να τά καταφέρουν ν' άλλαξουν μία τέτοια κατάσκευή; Τά χέρια σχηματισμένα σε μικρές γροθιές και σφιχτά δεμένα στα μηριά, τά πόδια και τά στήθια ανατομική λεπτομέρεια. Τό κεφάλι κατεβασμένο από ντροπή κάτω και τό βλέμμα κυττάξη από φόβο σ' ένα όριζόμενο σημείο. Μά και τό στόμα, σάν ένα μπουμπούνι, κλειστό. Τό χαμόγελο δεν τάχε ζωγραφίσει ακόμα. Οι καλλιτέχνες που δεν έξερουν άπό καίρια έγνοια, που μοιάζει σύμφωνα με τόν ποιητή, με μπρούτζινη όμορφία, τής έμαθαν νη χάρα τής στιγμής, που μοιάζει με τή φωτιά. Κι' άρχισαν γα τής τραγοδούν ένα τραγούδι. Και τό τραγούδι ήταν όμορφο, πολύ όμορφο και τόμορφο τραγούδι είναι σάν ή καρφίτσα, που τρυπάει τήν καρδιά και τόμορφο τραγούδι σπινάει μέσα πόντους και καύμους. Σιγά—σιγά τό κεφάλι άνέβαινε ψηλά, άγέρωχο και κύτταζε δεξιά κι' άριστερά τά πόδια άρχισαν να χορεύουν, τό κορμί έπαιρνε μία πλαστική γραμμή, τό χαμόγελο άνθισε στα χείλη και στού ματιού τό βλέμμα άντιφωγίσθησαν ή θάλασσα κιά ούρανος και στών στήθων τή χώρα έπνεαν μάλαφρο άνασασμό ή ήσυχες αύρες του δειλινού... Ένας έρωτας ήταν ή ζωή τής και τό τραγούδι έρωτας κι' ή τέχνη του τραγουδιού τής έρωτας κι' αυτή. Αγαπούσε να βλέπη τό τρεμόλαμπον άσμι των άστριών και τής

δροσοσταλίδες, που γλυστράνε ανάμεσα στα χορτάκια, την άπεραντη και φωτολου σμένη θάλασσα και τη σταγίνα της βροχής, που μένει σαν διαμάντι στο πέταλο ουρόδου το ταχύν και θυμικό βάδισμα τάλογλου και τ'αλέγριο πέταγμα τάετού, το χαριτωμένο περιπάτημα της όμορφης κοπέλας και την ξανθή κόμη του νηού 'Αχιλλέα. Μια συνγκεντρωμένη δύναμη, χαρούμενη διάθεσι και μια ευγενικά όρμη για κάθε τι καλό κι' ωραίο όφασσε την ώρα, που ο καλός θεός σκόρπισε απλήστα στη φύσι. Κ' έτσι περνούσαν οι μέρες. Κι' αυτή μεγαλώνε. Μια μέρα κάποια συγκρατημένη διάθεσι δεν την άφινε να εκφράζει τον ψυχικό της κόσμο και στο πρόσωπο της άρχισε να χύνεται μια πνευματική έκφρασι. Γιατί τάχα; Ποιος τ'όξεει τ'ό γιατί; Μη κι' όταν είμαστε νέοι, δ'ε χαράφουμε τραγούδια κι' όταν μεγαλώσουμε σκαλίζουμε σκαρλαθύματα στο πεζό; μη και τ'ό πουλί, που τραγουδεί όλημερίς στο κλαδί, δ'ε κατεβαίνει να σκαλίζει τη γη για να βρει την τροφή του... Κι' άρχισε να μιλάει για φιλολογία και πολιτική. Για τέχνη και για επιστήμη. Για φιλοσοφία και ήθικη και να βρενιά όλα τ'ά ζωντανά προβλήματα της ήμερας. Και σαν άνθρωπος, που σκεφτόταν, θυμόνε από κάποια στές συζητήσεις, άργιέυε μ'ά πάντα κρατάε τη χάρι της

κλασικής όμορφιάς, που άφινε να φαίνεται κάτω από μια άραχνοφανή έσθητή. Μ'ά οι καλλιτέχνες δεν ήταν και τόσο εύχαριστημένοι. Γιατί; 'Ισως γιατί οι πραγματικοί οι καλλιτέχνες τ'ό βαθύν τους τον καυμό δεν μπορούν με την ίδια τελειότητα να τον άποδώσουν στού λόγου τη μορφή...

* *

Πέρασαν μήνες. Μια βραδυά στο ίδιο το σαλόνι. 'Η ίδιος όμορφος κι' η ίδιος ή χάρες. 'Η ίδια συντροφιά. γέλια πλατιά, λόγια γλυκά, ματιές φλογερές. Κι' αυτή μικρή μιν, μ'ά δυνατή, όμορφη, θαρραλέα μπήκε στο σαλόνι. Κάθησε σ'ένα σκαμνάκι και κάπνισε με χάρι το σιγαράκι. 'Ολοι έκύτταζαν. 'Ο χονδρός κοιλαράς έμενε σ'α στήλη άλατος. 'Ο «έξυπνος» σ'ά μαμουνι πήγε να κρυφτεί από τη ντροπή του σ'ε μια γωνιά ο πικρόχυλος δάγκασε τάχειλι του, σαν όταν τ'ό φίδι δαγκάνη την ουρά του. Και μονάχα ο πρόθυμος χαιρέκακος ώρτησε (ίσως από πολλή άφέλεια)! ποια είν. αυτή; Και στη γωνιά, που καθόνταν οι δυο οι καλλιτέχνες, περήφανοι άπάντησαν.

—Είναι τ' άγριοιούλουδο, που τ'ό μετεμόρφωσαν έτσι κάποιοι καλλιτέχνες....

Π. Γ. ΦΑΝ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ ΚΑΙ ΙΚΕΤΙΔΕΣ

Ο ποιητής Γρυπάρης χρόνια τώρα εργάζεται με ζήλο και μ'έπιμονή μεταφράζοντας τον ύψιπετέστερο τραγικό της 'Αρχαϊότητας και ίσως του κόσμου όλου, τον Αίσχύλο.

Η μεταφραστική εργασία του Γρυπάρη, που έχει εκτιμηθεί απ'όλους, έλαβε τ'όπον τινά τον έπισημότερον έπαινο με τις Δελφικές έορτές, όπου παίχτηκαν μεταφρασμένες από τον Γρυπάρη οι Αίσχυλικές Τραγωδίες «Προμηθέας Δεσμώτης» και «'Ικέτιδες». Και ο μιν Προμηθέας Δεσμώτης, που μ'ας δείχνει την αιώνια πάλη του ανθρώπινου πνεύματος για την άνύψωσή του ενάντια στούς νόμους της μοίρας ως και την συμπάθεια του ανθρώπου, μπορεί να φανή κάπως ως αούτοτελές έργο, μολονότι είνε μέρος πιθανώς τ'ό δεύτερο—μιάς τριλογίας. Οι 'Ικέτιδες όμως χάνουν πολύ αν κριθούν ως έργο ξεχωριστό. Μόνο αν όξανα γνώστης έχη την αντίληψη ότι είναι άπό σπασμα ενός τραγικού μεγαλουεργήματος άπελουμενόν από τρία μέρη και θεωρήση τις 'Ικέτιδες ως μιά πράξη του έργου αυτού, τότε είνεδυνάτον ν'αντιληφθ'όλα τ'ά

προτερήματα αυτής της τραγωδίας.

Ο κ. Σικελιανός που διάλεξε μαζί με τον Προμηθέα και τις 'Ικέτιδες, είνε ότι κατέληξε στην άπόφαση αυτή, γιατί οι 'Ικέτιδες μ'ας δείχνουν ως ένα σημείο την έπαφή δύο πολιτισμών—του 'Ελληνικού και του Αιγυπτιακού. Αυτό όμως δεν βγαίνει άπευθείας από την άνάγνωση της τραγωδίας—παρά πολύ έμμεσα και άοριστο. Μόνο είνε ιστορικός μπορεί να πάρη και τις 'Ικέτιδες ως ένα μυθολογικό βοήθημα για την κατανόηση της άλληλοεπίδρασε ως αυτής.

Τό μόνο που βγαίνει όλοφάνερα από την άνάγνωση των 'Ικετίδων είνε, ότι οι 'Ελληνες τότε—τούλάχιστον επί της έποχής του Αίσχύλου—σέβονταν την ελευθερία θέληση του άλλου και άπέκρουαν την «άνομη βία». 'Αλλά έδώ είνε ο κόμπος που δ'ά τον έλυναν πιθανώς τάλλα μέρη της τριλογίας. 'Η βία είνε άνομη ως βία ή για κανένα άλλο λόγο, που δεν γίνεται γνωστός στο ύπ'όψιν κείμενο; Γιατί ο λόγος ότι οι γιοι του Αιγύπτου ήσαν πρωτεξάδες φα των Δαναίδων δεν δικαιολογεί την άνο

μ'ίαν, άφ'ού στην άρχαίαν 'Ελλάδα έπαιρνε ο θεός την άνεψιά! Και σήμερα άκόμη ή Δυτική έκκλησία έπιτρέπει τον γάμο πρωτεξάδελφων.

* *

Η μετάφραση του Γρυπάρη είνε από τις καλλίτερες μεταφραστικές προσπάθειες που έγιναν στην 'Ελλάδα είτε άρχαίων είτε ξένων λογοτεχνικών έργων.

Και μπορεί κανείς να π'η, ότι ή τεχνική του, ή γλωσσολογική του ικανότης, ή δύναμη της έκφράσεως και ή έπιβλητικότητα του στίχου, ήταν όλα καλές προϋποθέσεις για να επιχειρήση την μετάφραση των Αίσχυλικών τραγωδιών, πουνε γεμάτες από σύνθετες λέξεις από μεγαλοερεπείς έκφρασεις και μεγάλη—πολύ μεγάλη έπιβλητικότητα στο στίχο.

Ένα μειονέκτημα που δεν όφείλεται σ'ε μεταφραστή είνε ότι ο δεκατρισύλλαβος του δι'αλόγου με όλη την τεχνική του έπεξεργασίας και όλη τη γοργότητα, που μπορεί να τ'ό δώση ένας καλός τεχνίτης, μένει πάντα ένας στίχος κάπως βαρύς κατ'αντίθεση π'ό ελαφρότατο λαμβικό τρίμετρο των άρχαίων. Μόνο ο Παλαμάς κατάρθωσε να δώση ως τ'ά τώρα άρκετη γοργότητα στο δεκατρισύλλαβο σ'ά σονέτια των «πατριδών» και σ'ά τραγούδια του «γυρισμού». 'Αλλά π'όπει να σημειωθεί ότι δυσκολώτερα κατορθώνει να γράψη καλούς στίχους ο μεταφραστής ή ο ποιητής που γράφει ένα δικό του, πρωτότυπο έργο.

Ός π'ό, τάλλα δ'ά είχε να παρατηρήσει κανείς μερικές παραφράσεις (μολονότι ο μεταφραστής προσπαθεί να είνε πάντα πιστός) και μερικές αισθητικές παραρρηνίες του κειμένου. Στον Προμηθέα Δεσμώτη άφνης (στιχ. 1053), ο Προμηθέας, άφου έκφρασθή ερητορικότατα για τις βροντές, σεισμούς, κεραυνούς που δ'ά έξαπλώση εναντίον του ο Δίας, λέγει έπειτα με άρκετη όλιγολογία και με άπάθεια, για να δείξη όλη την αντίθεση της μανίας του Δία και της μεγάλης του προσπάθειας να τον καταστρέψη, και από τάλλο μέρος την άτάραχη διάθεση του τιτάνος να έπιμείνη σ'ε γνώνη με την έπίγνωση ότι ο Δίας δεν μπορεί να του κάμει τίποτε—αυτά:

Πάντως έμ'ε γ'ού θανάτωσιν.
Ο Γρυπάρης όμως παρασυρμένος από τον ερητορισμό των παραπάνω στίχων μεταφράζει και τον στίχον αυτόν.

Μ'ά ό,τι κάμη έμένα π'ότε του π'ότε δ'ε θ'ά με θανάτωσιν.

Τέλεια αισθητική παρανόηση του κειμένου.

Άκόμα υπάρχουν μερικές μεταφρές που δ'ε στέκουν σ'ε γλώσσα μας. Τό δάίος στρατός π. χ. (=πολεμικός, κα-

ταστρεπτικός στρατός), μεταφράζεται «στρατός τρομάρας». Λέμε βέβαια «κεράσια μεγαλείο» και «σιγάρα ύψος» έπιχαρίτως σ'όλο τίζοντες, όπου τ'ό ουσιαστικό παίρνει τη θ'ε ή κάποιου επιθέτου, αλλά δ'ε λέμε, κι' αν έπωθ'ε θ'άναι πραγματικά σ'όλοικο, «στρατός τρομάρας».

Άλλά τέτοια μικρά ψιγάδια, άναπόφευκτα έλλωστε και μοιραία σ'ένα έργο μεγάλο, δεν μπορούν να μειώσουν μια εργασία με σύστημα με τέχνη και φροντίδα ένσελως έξκιρετική.

Τούτο τ'ό δείχνει μια μικρή σύγκριση π'ός τις άλλες μεταφράσεις του Προμηθέα Δεσμώτη, του Καλογούρου και της 'Ικετίδας. 'Ισως μονάχα σ'ε μερικά σημεία να φαίνεται πιστότερη ή μετάφραση του Βαλσαμάκη (Προμηθέας Δεσμώτης), αλλά είνε στο πεζό και στερείται τ'ό ρυθμό και την ποιητική έκφραση, πουνα τ'ά κυριώδη στοιχεία ενός ποιητικού έργου.

Υπάρχουν κομμάτια μέσα στίς 'Ικετίδες και τον Προμηθέα Δεσμώτη που δεν τ'ε χωρίζει κανείς από τ'ά καλλίτερα νεοελληνικά τραγούδια όπως τ'ό παρακάτω.

»Βασιλέα των βασιλέων.

»μακαρίων μακαριώτατε

»και μ'ε σ'όλες πανυπεργάτη έξουσία

»κλίνε π'ός την δέσ'η μας όλβιε Δία

»μάκρυν άπό τη γενιά μας των άντρών

(την άδελφία

»και σημάδι της όλόδικης όργης σου

»τ'η μαυρόπλορη Κατάρτα καταπόντισε

(σ'ά βάθη της άβύσσου

'Ικετ. στίχ. 524—530.

»Τέτοιες μεταφράσεις είνε πραγματικές κι' άσύγκριτες δημιουργίες.

Τ.Σ.

Υ. Νουίζωπ'ος δ'άπρεπε με την ευκαιρία αυτή ν'άνιξη και κάποιος άκόμα λόγος για τη μετάφραση των θρηνηστικών έπιφωνημάτων. Φαίνεται εκ πρώτης όψεως ότι ή νεοελληνική δεν έχει τόσα, ώστε να μπορεί ν'άποδώση όλα τάρχαία θρηνητικά έπιφωνήματα.

Άλλά μια καλλίτερη εξέταση του ζητήματος πείθει ότι έχει άρκετά. Έκτός άπ'αυτό πολλές φορές δ'ε φροντίζουν οι μεταφραστές ν'άποδώσουν τάρχαία έπιφωνήματα με τ'ά πλησιέστερα μηχανικά.

Μεταφράζεται π.χ. τ'ό ωμοί με τ'ό άλλοίμο νό μου, άλλοι σ'εμένα κ.τ.λ. έφ'ίσως δ'ά πρεπε να μεταφραστή με τ'ό ωίμε, μολονότι είνε ξένικο.

Τό «αίαι» είνε κείνο που σκανδαλίζει όλους τ'ους μεταφραστές και βλέπει κανείς χίλιων ειδών έξηγήσεις. Έμεις όμως έχουμε τ'ό άχ., άχ! (που δεν τ'ό είδαμε όμως σ'ε καμιά μετάφραση) έχουμε, άκόμα τ'ό αϊ—αϊ— ή αϊ—χάι που βρίσκεται σ'ε πλησιέστερα

τα καὶ ἴσως εἶνε ἐξέλιξη αὐτοῦ τοῦ ἴδιου τοῦ ἀρχαίου αἰαί, » γιατί δὲν προσφέρουν βέβαια τότε ὥπως συνηθίσαμε στὸ σχολεῖο νὰ προσφέρουμε οἱ δίφθογγες ἀλλὰ ἀπὸς ἀνάλογα μὲ τὴν ἐρασμιακὴ προφορά. Γενικὰ ἔχει παρατηρηθῇ ὅτι τὰ ἐπιφωνή-

ματα εἶνε τὸ λιγώτερο μελετημένο μέρος τῆς νεοελληνικῆς καὶ δυστυχῶς ἀπὸ καί νους ποὺ ἔπρεπε νὰ τὰ προσέξουν περισσότερο, ἀπὸ τοὺς λογιτέχνες.

T. Σ.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΛΙΜΜΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Νὰ καὶ μιὰ ἄλλη ποιητικὴ συλλογὴ. Ὁ ποιητὴς νηόβγαλτος ἀπὸ τὴν "Ἡπειρο." Οχι παραπάνω ἀπὸ δεκοχτὼ χρονῶν. Δὲν εἶναι λοιπὸν, ἀπερίας ἄξιο, γιατί ἔβγαλε ποιητικὴ συλλογὴ. Νέος δὲν εἶναι; Τὴν καρδιά του τὴν πλημμυρίζει ἕνας ἔρωτας γιὰ κάθε τι. Τραγουδεῖ σὰν τὸ πουλὶ στὸ κλαγί, χωρὶς νὰ ξέρῃ καὶ αὐτὸ γιατί τραγουδεῖ μὲ μὴν ἡτὴ διαφορὰ, πὼς ἡ ζωὴ τοῦ πουλιοῦ εἶναι ἴδια μὲ τὴν τέχνη τοῦ τραγουδιοῦ του, ἐν ᾧ ὁ κ. Παπαδόπουλος, ὅσο καὶ νὰ φαντασθοῦμε ὅτι εἶναι αὐτόθρμος, πάντα δὲν μπορούμε νὰ πιστεῦσουμε ἀπόλυτα πὼς ἡ ζωὴ του εἶναι τραγούδι καὶ νὰ μὴ μπορούμε νὰ ἔξερουμε ἀπὸ ποῦ ἀρχίζει ἡ ζωὴ καὶ ποῦ τελειώνει ἡ τέχνη. Γιὰ νὰ τοῦ συγχωρήσουμε ὅλα τὰ μετρικὰ σφάλματα, τὲς χασμωδίες τὴν ἀμέλειαν στὴν ἐκλογὴ τῶν λέξεων καὶ τῶν φράσεων. Γιὰ αὐτὸ ἔχει ἀπόλυτη ἀνάγκη πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστο νὰ μὴ γράφῃ. Τὴν φωτειὰ ποὺ καίει τὰ στήθεα του μέσα, νὰ τὴν πλάσῃ γιὰ νὰ βγάλῃ δαχτυλίδια, ποὺ νὰ μὴ ντρέπεται νὰ φορῇ, ἀργότερα, ὅταν θὰ μεγαλώσῃ. Ἀλλ' ὥς δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ δικαιολογήσῃ τὸν τωρινὸ ἔρωτά του μ' ὅλα τ' ἀγνά καὶ ὠραῖα (φεγγάρια, λουλούδια, ἀστέρια, ῥοδαίκες), τὸν ἔρωτα, ποῦ θὰ μοιάξῃ ἔρωτα παιδιοῦ καὶ ποὺ δὲν κατάρθωσε νὰ γίνῃ ἔρωτας κα λ λ ι τ έ χ ν ο υ.

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ἀμφίβολο εἶνε ἀκόμα ἂν ὁ κινηματογράφος εἶνε μιὰ ὠραία τέχνη καὶ μάλιστα με-
αξιώσιμος.

Ὅπως δὴποτε τὸ γεγονός εἶνε ὅτι ὁ κιν-

ματόγραφος ἀρξισε νὰ τρώγῃ σιγὰ—σιγὰ τὸ θέατρο καὶ νὰ καθίσταται μέρα μὲ τὴν ἡμέρα κυρίαρχος παντοῦ.

Ἀφοῦ αὕτῃ εἶνε ἡ πραγματικότης, ἄς εὐχηθούμε νὰ ἐξελιχθῇ ὅσο μπορεῖ περισσότερο. Γιὰ τοὺς ἀνθρώπους μάλιστα τῶν ἐπαγγελιῶν στοὺς ὁποίους ὁ κινηματογράφος εἶνε τὸ μόνο διαρκὲς «θέαμα» ἡ εὐχή αὕτῃ εἶνε περισσότερο πραγματικὴ.

Κοντὰ σ' αὐτὰ ὅμως οἱ κἄτοικοι τῶν ἐπαγγελιῶν θὰ ἤθελαν καὶ μιὰ πραγματικὴ ἀνάπτυξη τῆς ἐλληνικῆς δραματικῆς τέχνης. Γιατὶ ἔτσι θὰ δοθῇ εὐκαιρία νὰ γνωριστοῦν καὶ κάπως εὐρύτερα τὰ ὠραῖα ἐλληνικὰ τοπεῖα, ἡ ὠραία ἐλληνικὴ φύσις καὶ, δεδομένου ὅτι θὰ παιχθοῦν καὶ ἔργα μὲ ὑποθέσεις παρμένες ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ ἱστορίαν, τὸ λαμπρὸ παρελθὸν τῆς φύλης μας, τὸ τραγικὸ σὲ πολλὰ, καὶ σκετινὸ σὲ ἄλλα, ἀλλὰ πολὺ συχνὰ ὠραῖο καὶ ὑπέροχο.

Τὰ λόγια ταῦτα λαμβάνουμε ἀφορμὴ νὰ ποῦμε ἀπὸ τὴν προβολὴ τῆς Ἑλληνικῆς ταινίας «γαλάτεια κερία» στὸν κινηματογράφον Εὐστρατιάδου.

Τὸ ἔργο παίχτηκε 4-5 φορές καὶ ὁ κόσμος τὸ παρακολούθησε μόνον ὡς ἔργο ἐλληνικὸ. Δὲν εἶχε ζωὴ—δὲν ἔλεγε τίποτα. Ἐχθροῖται μόνον μερικὲς σκηνὲς στὴν ἀκροθιλασσίαν καὶ τίποτα ἄλλο. Τὸ ἐξημῶνε ἀκόμα τὸ κωμικὸ παίξιμο τοῦ πρωταγωνιστοῦ Πατ. Οἰκονόμου. Καὶ πολὺ αὐσιμὰ ἀφοῦ ὁ Οἰκονόμος εἶνε κωμικὸς ὀπερῆτας καὶ δὲν εἶνε πλασμένος οὔτε γιὰ σοβαρὰ ἄλλ' οὔτε καὶ γιὰ βαρὺ παίξιμο.

V